

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület

2023-2027

Programozási időszak – KAP Stratégiai Terv

Készítette: Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület munkaszervezete

Közgyűlés általi elfogadás ideje: 2024. február 5.

VÉGLEGES VERZIÓ

Készült: 2024. február 5.

Tartalom

Rövidítések jegyzéke.....	3
Bevezetés.....	3
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata.....	4
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése.....	6
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	8
4. Horizontális célok.....	10
4.1 Esélyegyenlőség.....	10
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem.....	11
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések.....	12
6. Külső koherenciák azonosítása.....	14
7. Helyzetfeltárás.....	16
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása.....	16
7.2 SWOT analízis.....	25
8. A stratégia beavatkozási logikája.....	26
8.1 A stratégia jövőképe.....	27
8.2 A stratégia célhierarchiája.....	27
9. Cselekvési terv.....	28
9.1 Az intézkedések leírása.....	28
9.2 Együtműködések.....	33
9.3 Kommunikációs terv.....	33
9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek.....	34
10. Monitoring és Indikátorok.....	35
10.1 Monitoring.....	37
10.2 Az indikátorok megadása.....	38
11. Indikatív pénzügyi terv.....	40
Mellékletek.....	42

Rövidítések jegyzéke

EU	Európai Unió
HACS	Helyi Akciócsoport
HBB	Helyi Bíráló Bizottság
HF	Helyi Felhívás
HFS	Helyi Fejlesztési Stratégia
IH	Irányító Hatóság
KAP	Közös Agrárpolitika
KAP ST	Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LEADER	Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében
SWOT	Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer
VP	Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 – 2020
LTVE HACS	Lenti és Térsége Helyi Akciócsoport vagy Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület
ZVM ITP	Zala Vármegye Integrált Területi Programja

Bevezetés

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület 2015 óta vesz részt aktívan, önálló közösségként az Európai Unió LEADER programjának megvalósításában a Kerka-völgyben található Lenti járás településeinek többsége által alkotta térségben. Jelen dokumentum legfontosabb feladata, hogy az LTVE HACS területén az adottságokat és a 2014-2020 közötti LEADER program tapasztalatokat figyelembe véve meghatározza azokat a fejlesztési célokat, programokat, amelyek hozzájárulnak a tervezési terület fejlődéséhez.

A LTVE HACS tervezési területe a 2023-2027-es programozási időszakban a jelenleg is egységet alkotó, Lenti járásba tartozó 42 db települést fogja össze az alapvetően aprófalvas Őrség-Göcsej-Hetés tájegységekben. A HFS általános célja, hogy a KAP Stratégiai Terv keretében támogatási források igénybevételével a helyi adottságokra, erőforrásokra alapozott, a foglalkoztatásra pozitív hatású gazdaságfejlesztési és az élhető vidék megteremtését segítő, településképet javító és értékőrzést ösztönző, közösségeket megerősítő projektek valósulhassanak meg.

A stratégia fő célkitűzésének elérése érdekében a tervezés során figyelembe vettük térségünk erőforrásait, erősségeit és gyengeségeit, a projektötlet javaslatokban megfogalmazott terveket, a KAP ST és az IH elvárásait. A stratégiai tervezési folyamatot 2022. decemberében indítottuk el, amely munkát az egyesület Elnöksége koordinálta betöltve a tervezői csoport szerepét is. A HFS az elvárásokat és a rendelkezésre álló fejlesztési forrást figyelembe véve 3 db intézkedést és 1 db saját projektet tartalmaz.

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdészetet is beleértve.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

A KAP ST „RD57_R15_LDR_77 - LEADER stratégiák elkészítése és végrehajtása” megnevezésű beavatkozása tartalmazza a LEADER támogatáshoz kapcsolódó kereteket.

Ez a beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACS-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACS-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACS-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACS részére.

A HACS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatépítés más HACS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACS-ok támogathatják a projektötletek pályázattá történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

- 1) Területalapú megközelítés: Az LTVE HACS stratégiája a 2023-2027-es programozási időszakban a határmenti Kerkavölgyben fekvő 42 db településre került kidolgozásra. Az akcióterületet a Zala megye nyugati részén fekvő, Lenti járásba tartozó 42 település 554 km² nagyságú területe alkotja, ahol az állandó lakosok összesített száma 15 536 fő (*KSH 2022. január 1. szerinti adata alapján*). Valamennyi településünk vidékinek minősül, mivel valamennyi község és a térség központja, Lenti város lakónépessége 10 ezer főnél kevesebb, amelyek homogén, összefüggő vidéki egységet alkotnak. A Nyugat-dunántúli Régióban található térség a szlovén határ mentén helyezkedik el, az Őrség egy részén, és a Hetés, Göcsej néprajzi területeken fekszik, amelynek lakosságát összeköti a közös identitás, hagyományok, szokások és a térségszerveződés miatt a térségen belül elérhető, mindennapi élet főbb színterei (munkahelyek, oktatási, egészségügyi, szociális és kulturális intézmények).
- 2) Alulról építkező megközelítés: A HFS megfogalmazása során valamennyi szféra képviselőjét megszólítottuk a tervezett fejlesztési céljaik, terveik megismerésére. Fórumokon, személyes egyeztetéseken és munkacsoport megbeszéléseken alakítottuk ki vidéki térségünk jövőképét a helyi közösség fejlesztése érdekében, biztosítva az alulról építkező megközelítés elvét.
- 3) Innovativitás: A HFS megvalósítás során törekszünk arra, hogy valamennyi meghatározott célterülethez kidolgozott intézkedésnél ösztönözzük az innovatív, egyedi, új ötletek megvalósítását legyen szó technikai újításról, szolgáltatásról vagy településfejlesztési eszközről, mint amilyen a például a „smart villages”.
- 4) Integrált megközelítés: A LEADER programunk kialakításakor az integrált megközelítés elvét is figyelembe vettük, így valamennyi térségre jellemző fő ágazat szereplője számára terveztünk intézkedést, ami lehetőséget ad a különböző területeken működő szervezetek közötti együttműködések kialakítására és fejlesztésére is.
- 5) Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: Az LTVE HACS úgy tervezte meg LEADER stratégiáját, hogy a döntéshozatal során és a rendelkezésre álló források felhasználásában is érvényesüljön a decentralizáltság elve. A stratégia összeállításához egyeztetéseket folytattunk valamennyi szféra képviselőjével, minden meghatározó gazdasági területre és közösségi célokra is terveztünk intézkedést és a döntéshozatalban is minden szféra képviselteti magát oly módon, hogy az egyes szférák ne legyenek meghatározó befolyással a többihez képest.
- 6) Hálózatépítés, együttműködés: A stratégiában kitűzött cél megvalósításának alapja a LEADER HACS és a térség szereplői, szervezetei közötti hálózat, amely elősegíti a helyi tapasztalatok, jó gyakorlatok és eredmények terjesztését, cseréjét, a tudásátadást. A 2014-2020-as időszakban megvalósított NYDHACS Akadémia együttműködési program tapasztalatait, megismert jó gyakorlatait építjük bele a tervezett Vidékfejlesztő Műhely saját programunkba, segítve és ösztönözve a térségi szereplők közötti hálózatépítést és együttműködést.
- 7) Helyi partnerség(ek), HACS-ok helyi szintű szerepvállalása: Különböző szervezetek és ágazatok képviselőivel együttműködésben valósítjuk meg a LEADER programunkat nagyobb hangsúlyt fektetve a 2023-2027-es időszakban a fejlesztések előkészítéséhez, megvalósításhoz kapcsolódó segítségnyújtásra tájékoztatókkal, képzésekkel és műhelymunkákkal. Fontos célunk, hogy térségen belül erősödjön a szervezetek és ágazatok közötti kapcsolat, ösztönözzük a közös gondolkodást, programok megvalósítását, amit a tervezett saját projekttel is támogatni szeretnénk.

Irányadó jogszabályok:

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/1060 RENDELETE az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízümpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/2115 RENDELETE a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályaon kívül helyezéséről

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület a 2023-2027-es uniós időszakra vonatkozó LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia készítéséhez kapcsolódó tervezési folyamat során nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy átlátható és nyitott legyen a stratégia összeállításához kapcsolódó tevékenységek sorozata, azaz minden releváns információt megosztottunk az érdekeltekkel és mindenkinek lehetőséget adtunk a tervezésbe való bekapcsolódásra. A stratégiánkat a térségben élőkkel együttműködve, alulról érkező ötletekre építkezve állítottuk össze.

A tervezési folyamatot a legfontosabb érintettek beazonosításával és meghatározásával indítottuk el 2022. decemberében, amelynek alapját a tervezési területet meghatározó vidéki községek és a térség központjának, Lenti városának önkormányzatai jelentik. A közszéferá szereplői mellett a vállalkozói és civil szféra képviselői is fontos szerepet töltenek be a tervezés során és kiemelten foglalkoztunk azokkal a szervezetekkel, akik különböző területeken hálózatépítési, szakmai segítségnyújtó szerepet töltenek be.

A HACS honlapján (www.lentileader.hu) a tervezési folyamat során rendszeresen jelentek meg információk a stratégia összeállításával kapcsolatban. A közösségi és vállalkozási fejlesztési célok megismerésére külön projektgyűjtő adatlapot készítettünk, amelyek kitöltését papír alapon és online kérdőív formájában is lehetővé tettük, valamint személyes, telefonos egyeztetéseken, fórumokon is lehetőség volt a javaslatok megosztására. Ennek eredményeként összesen 69 db fejlesztési terv érkezett be önkormányzatoktól, civil szervezetektől és vállalkozásoktól. Elmondható, hogy a települési önkormányzatok fejlesztési tervei részben infrastrukturális (pl. utak, járdák felújítása) beruházásokhoz kapcsolódnak, illetve közösségi terek kialakítása mellett elsősorban rendezvények költségeire igényelnének támogatást LEADER forrásból. Ez utóbbi cél a civil szervezetek igényei között is megjelent, az eszközbeszerzési és közösségi programoknak helyt adó épületek, építmények felújítási terve mellett. A vállalkozási célú fejlesztési javaslatok többsége szálláshelyek szolgáltatásfejlesztéséhez (pl. wellness szolgáltatás) kapcsolódik és az elmúlt két évben tapasztalt energiaválságra való reagálásként energiahatékonysági beruházásokat (pl. hőszigetelés, nyílászáró csere, fűtéskorszerűsítés, hálózattól független napelemes beruházások stb.) terveznek, míg az egyéb tevékenységgel foglalkozó mikrovállalkozások és a helyi termelők eszközbeszerzést terveznek elsősorban a szolgáltatásuk fejlesztések, a termékfeldolgozás és új termékek előállításának segítésére érdekében. A javaslatok alapján meg lehetett határozni a Cselekvési Terv fő irányait, a legfontosabb intézkedéseket.

A közvetlen kapcsolatépítést és vélemények megismerését szolgálták a különböző fórumok, amelyből 7 db-ot szerveztünk a legfontosabb érintettek számára. A tájékoztatókon beszéltünk a stratégiai tervezés folyamatáról, szakaszairól és megvitatásra kerültek a résztvevők javaslatai, projekt tervei is, ösztönözve a résztvevőket, hogy az elkészített űrlap segítségével nyújtsák be írásban is elképzeléseiket. Emellett több, direkt megkeresés is történt, elsősorban a kiemelt célcsoportokat (hátrányos helyzetűek, inaktív térség) segítő szervezetek felé (pl. kistelepülési szolgáltató rendszer képviselője), hogy észrevételeiket, javaslataikat be tudjuk építeni a stratégiába.

A munkánkat tervezői csoport is segítette, amit az Egyesület elnökségének tagjai alkották, akik mindhárom szférát képviselik, valamint a munkaszervezet munkatársai vette részt benne. Valamennyi résztvevő tag tapasztalt, felsőfokú végzettséggel rendelkező szakember a saját szakterületén és képviselt szférájára is rálátása van. Segítségükkel került összeállításra a stratégia tervezete és átdolgozásra az IH iránymutatása alapján.

A stratégia összeállítását és az intézkedések kidolgozását különböző országos, régiós és megyei szintű szakmai rendezvények, egyeztetések segítették, amelyek mindegyikén részt vett a Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület képviselője. Az Agrárminisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Helyettes Államtitkársága által szervezett szakmai programok mellett bekapcsolódtunk a Zala megyében működő Helyi Akciócsoportok közösen létrehozott, a stratégia tervezését segítő műhelymunkájába is.

Szakmai programok és műhelymunkák a 2023-2027-es időszak LEADER stratégiai tervezési időszakában:

	Helyszín	Dátum	Témák	Részt vevők száma
Fórumok	Lenti	2022. december 1.	Tájékoztató fórum járási települések képviselőinek, önkormányzati, közösségi célú fejlesztések a HFS-ben.	15
	Zalabaksa	2022. december 7.	Tájékoztató fórum Zalabaksa és térsége településeinek képviselői részére, önkormányzati, civil közösségi célú fejlesztések a HFS-ben.	26
	Szilvágypuszta	2023. február 2.	Tájékoztató fórum Szilvágypuszta község civil, vállalkozói, helyi termelői részére, gazdaságfejlesztés a HFS-ben.	9
	Szentgyörgyvölgy	2023. február 3.	Tájékoztató fórum Szentgyörgyvölgy és térsége részére, közösségi célú fejlesztések a HFS-ben.	4
	Gáborjánháza	2023. február 16.	Tájékoztató fórum Hetés tájegység településeinek részére, közösségi és vállalkozási célú fejlesztések a HFS-ben.	5
	Nova	2023. február 22.	Tájékoztató fórum Nova és térsége civil szervezeteinek, civil fejlesztések a HFS-ben.	10
	Lenti	2023. szeptember 28.	Tájékoztató fórum az átdolgozott HFS ismertetésére.	14

Munkacsoporti/ Tervezői ülések, megbeszélések	Zalaszántó	2022. november 16.	1. Zalai LEADER Tervező Műhely a megyei akciócsoportok HFS tervezéssel kapcsolatos tapasztalatainak megosztására.	9
	online	2023. január 11.	2. Zalai LEADER Tervező Műhely, HFS tervek összeállításával kapcsolatos tapasztalatcsere.	6
	Lenti	2023. január 27.	Tervezői csoport ülés a HFS tervezetének véleményezésére, javaslatok összegyűjtésére.	4
	Lenti	2023. szeptember 28.	Tervezői csoport ülés a HFS átdolgozás fő irányainak meghatározása a kecskeméti HFS egyeztetés és egyéb IH tájékoztatás alapján.	6

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

A KAP ST-ben foglaltak szerint - folytatva a 2014-2020-as programozási időszak gyakorlatát - a LEADER beavatkozás területi hatálya lefedi az ország összes vidékinek minősülő települését. A HFS-sel lefedni kívánt terület lakosság száma minimum 10 ezer fő és maximum 150 ezer fő lehet, és egy település csak egy HACS-hoz tartozhat.

a) A lefedni kívánt települések mérhető jellemzői, összefoglaló adatai (pl. területméret, lakosság szám).

A Lenti és Térsége HACS tervezési területe a Zala megye nyugati részén fekvő, Lenti járásba tartozó 42 település közigazgatási területére tejed ki: Alsószenterzsébet, Baglad, Barlahida, Belsőárd, Bödeháza, Cesztreg, Csömödér, Felsőszenterzsébet, Gáborjánháza, Gosztola, Hernyék, Iklódbördőce, Kálódfa, Kányavár, Kerkabarabás, Kerkafalva, Kerkakutas, Kisziget, Kozmadombja, Külsőárd, Lendvadedes, Lendvajakabfa, Lenti, Magyarföld, Márokföld, Mikekarácsonyfa, Nemesnép, Nova, Ortaháza, Páka, Pórszombat, Pördefölde, Pusztaapáti, Ramocsa, Rédics, Resznek, Szentgyörgyvölgy, Szijártóháza, Szilvagy, Zalabaksa, Zalasombatfa, Zebecke

A térséget alkotó vidéki települések közül valamennyi község és a térség központja, Lenti város lakónépessége 10 ezer főnél kevesebb és homogén, összefüggő vidéki egységet alkot. Az LTVE HACS által lefedett terület állandó lakossága 15 536 fő a KSH 2022. január 1. szerinti adata alapján, a célterület nagysága 554 km². A szlovén határ mentén elhelyezkedő térség az Őrség egy részén, és a Hetés, Göcsej néprajzi területeken fekszik, amelynek lakosságát összeköti a közös identitás, hagyományok, szokások és a térségszerveződés miatt a mindennapi élet főbb szinterei (munkahelyek, oktatási, egészségügyi, szociális és kulturális intézmények) is elérhetők térségen belül.

b) Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek, összefogások.

Az időszakban több kisebb-nagyobb együttműködési projektbe kapcsolódtunk be, illetve kezdeményeztük a megvalósítását.

A „Humán szolgáltatások fejlesztése a Lenti járásban” című EFOP projektben (EFOP-1.5.3-16-2017-00069) konzorciumi tagként részesültünk támogatásban és 2 db kis közösségi programot valósítottunk meg, emellett részt vettünk egy önkéntes akcióprogram szervezésében (Helyi Érték Piknik Szent Flóriánért), önkéntes stratégia készítésében. A projekt fő célja a társadalmi hátrányok csökkentése, a helyi közösségek társadalomszervező szerepének erősítése, a vidék népességmegtartó erejének növelése. A megvalósított program segítette a szociális alapellátást igénybe vevők és a területen dolgozó szervezetek közötti együttműködés erősítését, a résztvevők szakmai fejlődését, a térségi humán közszolgáltatások minőségi fejlesztését és hozzáférhetőségének javítását.

Konzorciumvezetőként Zala megye valamennyi vidékfejlesztési közösséget összefogva kezdeményeztük a ZALA CHARTA - Vidékfejlesztést támogató innovatív programok megvalósítása Zala megyében együttműködési projekt megvalósítását a Vidékfejlesztési Program A LEADER – Helyi Akciócsoportok együttműködési tevékenységeinek előkészítése és megvalósítása című felhívásra benyújtva a támogatási kérelmünket. A projekt célja a Zala megye teljes területét felölelve, a területileg egyedi adottságokat és lehetőségeket figyelembe véve innovatív megoldások megismerése, modellezése, valamint szélesebb körű bemutatása, amelyek segítséget nyújthatnak a helyi gazdaság és a lakosság életminőségének fejlesztéséhez, emeléséhez az együttműködők és a HACS területén élők számára is. A konzorcium közös döntés alapján elállt a projekt megvalósításától, így ez egy sikertelen együttműködés volt.

Térségi együttműködési projektet adtunk be KözTér – Községek fejlesztése a Lenti kistérségben címmel (EFOP-1.3.5-16-00745) az EFOP „Társadalmi szerepvállalás erősítése a közösségek fejlesztésével” című felhívásra, amelyet 7 szervezet együttműködésével terveztünk megvalósítani. A projekt fő célja a helyi adottságokra alapozva működő kisközösségek fejlesztése, újak létrehozásának ösztönzése, az önkéntesség népszerűsítése és elismertségének növelése a generációk közötti együttműködés, kapcsolat javítása volt a társadalmi integrációt is figyelembe véve. Az együttműködő partnerek közös döntését követően, finanszírozási okokból a támogatott projekt megvalósításától elálltunk, így nem volt sikeres ez a kezdeményezésünk.

Résztvevőként, de nem támogatott szervezetként az LTVE HACS részt vett a Nyugat-Dunántúli HACS Akadémia – LEADER térségek közötti együttműködési projektjében, amelynek célja a nyugat-dunántúli LEADER helyi akciócsoportok

kompetencia és közösségfejlesztése volt. A projekt során többféle ismeretterjesztő előadás, képzések, LEADER nap rendezvények valósultak meg és elkészült a helyi eredményeket bemutató kisfilm és kiadvány, amely az LTVE HACS-ot is bemutatja.

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítélt támogatási összeg	Megvalósítás állapota
ZALA CHARTA - Vidékfejlesztést támogató innovatív programok megvalósítása Zala megyében együttműködési projekt: Célja Zala megye teljes területét felölelve, az egyedi adottságokat és lehetőségeket figyelembe véve innovatív megoldások megismerése, modellezése, valamint szélesebb körű bemutatása, amelyek segítséget nyújthatnak a helyi gazdaság és a lakosság életminőségének fejlesztéséhez, emeléséhez.	Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület (konzorciumvezető)	2 982 833 Ft	A konzorcium közös döntés alapján a projekt megvalósításától 2022. május 6-án elállt.
	Göcsej-Zala mente Leader Egyesület	681 696 Ft	
	Hévíz-Balaton-Zalai Dombhátak Leader Egyesület	1 932 520 Ft	
	Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület	2 326 021 Ft	
	Közép-Zala Gyöngyszemei Vidékfejlesztési Egyesület	2 214 169 Ft	
	Zala Termárvölgye Egyesület	2 332 578 Ft	
	Mura Régió Turisztikai Egyesület	2 302 033 Ft	
EFOP-1.5.3-16-2017-00069 azonosító számú „Humán szolgáltatások fejlesztése a Lenti járásban” projekt: Célja a társadalmi hátrányok csökkentése, a helyi közösségek társadalomszervező szerepének erősítése, a vidék népességmegtartó erejének növelése.	Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület (konzorciumi tag)	254 000 Ft	Megvalósított és elszámolással lezárult.
	Lenti Város Önkormányzata (konzorcium vezető)	102 006 687 Ft	
	Lenti és Vidéke Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft.	26 338 528 Ft	
	„NAPSUGÁR” Család- és Gyermekjóléti Központ és Szolgálat Lenti	40 297 436 Ft	
	Csesztreg Község Önkormányzata	11 287 503 Ft	

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítelt támogatási összeg	Megvalósítás állapota
EFOP-1.5.3-16-2017-00069 azonosító számú „Humán szolgáltatások fejlesztése a Lenti járásban” projekt: Célja a társadalmi hátrányok csökkentése, a helyi közösségek társadalomszervező szerepének erősítése, a vidék népességmegtartó erejének növelése.	Lovászi Község Önkormányzata	11 445 880 Ft	Megvalósított és elszámolással lezárult.
	Nova Község Önkormányzata	9 065 420 Ft	
	Páka Község Önkormányzata	12 755 447 Ft	
	Resznek Község Önkormányzata	8 768 002 Ft	
	Zalabaksa Község Önkormányzata	15 575 330 Ft	

c) Személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást elérhetővé tevő központ(ok) stb.

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület munkaszervezetének irodája a térség központjában, Lentiben a Deák F-u. 4. szám alatt található. Az LTVE HACS fontosnak tartja, hogy minél több kommunikációs csatornán tudjuk biztosítani az ügyfelek részére az információhoz való jutást. A LEADER program sikeres megvalósításhoz szükséges kapcsolattartáshoz kapcsolódó követelményeknek a munkaszervezeti irodában történő személyes ügyfélfogadással, telefonos és e-mail-es kapcsolattartással, valamint saját honlap (www.lentileader.hu) és Facebook-oldal üzemeltetéssel tesz eleget.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A HFS tervezésekor kiemelt szempont az esélytudatosság kifejezése, a helyi szintű kapacitásfejlesztés, a vidéki szereplők bevonása, aktivizálása közösségi akciók, szemléletformálás, amely magában foglalja az esélyegyenlőség, a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem témájú érzékenyítést, kapacitásfejlesztést.

A dokumentum nem közvetít szegregációt, valamint törekszik csökkenteni az egyes csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Kiemelt fontosságú a megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszer: a HACS döntéshozó testületében (amely alatt a Helyi Bíráló Bizottságot értendő) legalább egy nő és legalább egy fiatal személy (legfeljebb 41. életévét még be nem töltött személy) szerepel.

Az EU alapelveinek mentén egyaránt biztosítani kell mindenki számára a minőségi, fenntartható és megfizethető szolgáltatásokhoz való egyenlő és időben történő hozzáférést, különös tekintettel, a fogyatékossgal élőkre, a gyermekekre és a hátrányos helyzetű csoportokra.

A tervezési folyamat során törekedtünk arra, hogy az esélyegyenlőség szempontjait figyelembe véve valamennyi érdekeltnek lehetőséget adjunk a fejlesztési javaslataik megfogalmazására, az észrevételek megtételére. A stratégia készítéséhez kapcsolódó folyamatokról a célcsoport igényeit is figyelembe véve a lehető legtöbb helyen és módon adtunk tájékoztatást, hogy ezzel is biztosítsuk a széleskörű bevonást.

Nagyobb hangsúlyt fektettünk ebben az időszakban a hátrányos helyzetű csoportok bevonására, akiknek a tagjait az őt segítő szervezeteken – roma nemzetiségi önkormányzat, Kolping Támogató és Foglalkoztató Központ, „Napsugár” Család- és Gyermekejóléti Központ és Szolgálat Lenti – szólítottuk meg. Fontosnak tartjuk a törpefalvaink (térségünk 29 településén (69%)

élnek 200 fő alatt), ezen belül is az 50 fő alatti (12 település, 28,6%) legkisebb településeink aktív bevonását, mivel számukra még kevesebb erőforrás áll rendelkezésre fejlesztések előkészítésére, megvalósítására. Ebben partnerként számíthatunk a Nemzeti Művelődési Intézet által koordinált közművelődési szakember hálózatra, akik jelen vannak valamennyi településen és fontos szerepet játszanak a közösségek fejlesztésében.

Fejlesztési elképzeléseiket figyelembe vettük a cselekvési terv kidolgozásánál és műhelymunkák szervezésével támogatjuk a HFS megvalósításában való aktív részvételüket.

A cselekvési terv megvalósítása során támogatjuk tájékoztatókkal és gyakorlati műhelymunkákkal

- a helyi szintű kapacitásfejlesztést a közös hivatalokban, közösségeknél dolgozók és projektfejlesztők részére,
- a vidéki szereplők bevonását, aktivizálását a térség fejlesztése érdekében,
- a szemléletformálást, elősegítve a társadalmi befogadást és szegénység elleni küzdelmet.

Fontos számunkra, hogy a teljes folyamat során fenntartsuk és erősítsük a partnerséget az esélyegyenlőségi szempontokat szem előtt tartva a tervezési terület szereplőivel és a visszajelzések alapján a célcsoportok igényeinek megfelelően alakítsuk a LEADER programot.

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezése és megvalósítása során előtérbe helyezzük a fenntarthatósági alapelveket, amelyek tiszteletben tartják az EU éghajlat- és környezetvédelmi normáit, prioritásait.

Az egyik legfontosabb célunk, hogy a LEADER elveknek megfelelően a helyi adottságokra, értékekre, lehetőség szerint a helyi kapacitásokra (tudás, munkaerő stb.) alapozva tervezzük és valósítsuk meg programunkat. Jövőképzésünkben is hangsúlyoztuk a fenntartható fejlesztések és élhető vidék megteremtését, mint célkitűzést. Olyan fejlesztéseket szeretnénk támogatni, amelyek figyelembe veszik a fenntarthatóságot, a környezet értékeinek megóvását, védelmét. Ösztönözzük a fenntarthatósághoz kapcsolódó tevékenységek megvalósítását, illetve az értékelési szempontok között éghajlat- és környezetvédelmi vállalatokat határozunk meg.

Hangsúlyosan szerepeltettük a helyi termékek előállítását, a termelési feltételek és értékesítési lehetőségek javítását segítő intézkedésünkben a fenntarthatóság elveit, hogy ösztönözzük a helyben megtermelt alapanyag előállítását helyi erőforrások segítségével, a feldolgozottság növelését és a helyi értékesítést. Ennek az intézkedésnek köszönhetően megvalósított projektek folyamatosan hangsúlyozni fogják a fenntartható fejlesztés hasznosságát és a helyi termékek előnyeit és támogatják a tudatos vásárlás népszerűsítését a lakosság körében.

Szintén fontos cél a természeti értékek megőrzése és fenntartása, hogy a megvalósított tevékenységek ezeknek a területeknek a megőrzését is biztosítsák, mint amilyen például az őshonos gyümölcsfajták gyűjteményeinek létrehozása, zöldterületek növelése őshonos növényfajták ültetésével.

Munkaszervezetünk működése során is figyelmet fordít a környezeti fenntarthatóságra, ezért erőforrástakarékosan és tudatos tervezéssel kívánjuk biztosítani a javak eredményes felhasználását. Az események tervezésénél a helyszínek kiválasztásánál figyelembe vesszük, hogy azok elérhetőek legyenek a közösségi közlekedés eszközeivel, illetve biztosított legyen a könnyű megközelíthetőség.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

- Eredményes intézkedések: HACCS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Fecskeház program megvalósítása	VP6-19.2.1.-59-1-17	2	1	39.999.992 Ft	100%
Helyi termékek előállításához, feldolgozásához, értékesítéséhez kapcsolódó fejlesztések támogatása	VP6-19.2.1.-59-4-17	21	3	23.717.036 Ft	45,61%
Mikrovállalkozások támogatása és fejlesztése	VP6-19.2.1.-59-5-17	100	34	223.842.773 Ft	86,98%
„Vidékőrző” Program	VP6-19.2.1.-59-7-17	20	11	45.592.115 Ft	98,29%
Helyi termékek előállításához, feldolgozásához, értékesítéséhez kapcsolódó közösségi célú fejlesztések támogatása	VP6-19.2.1.-59-10-17	3	1	4.891.331 Ft	100%
Helyi fejlesztések támogatása	VP6-19.2.1.-59-11-21	12	7	110.000.000 Ft	78,26%

Eredményes intézkedésnek tekintjük a „Fecskeház program megvalósítása”, „Vidékőrző” Program, „Helyi fejlesztések támogatása” és a „Helyi termékek előállításához, feldolgozásához, értékesítéséhez kapcsolódó közösségi célú fejlesztések támogatása” című, közösségi célú intézkedésünket. Megvalósulhatott két olyan, innovatív, közösségi célú fejlesztés, amelynek az alapját más Helyi Akciócsoportok területén megvalósuló fejlesztések jó példája adta. Csesztregen, a térségben elsőként létrejött egy 11 lakásos társasház, ami a fiatalok letelepedését és helyben maradását segíti, Reszneken megnyílt az első közösségi húsfeldolgozó. A „Vidékőrző” Program és a „Helyi fejlesztések támogatása” című felhívás által támogatott projektek pedig a stratégiánk jövőképeben meghatározott élhető vidék megteremtéséhez, a helyi értékek megőrzéséhez járultak hozzá közösségi épületek, haranglábak felújításával, közösségi terek (park, játszótér stb.) létrehozásával.

A vállalalkozási célú intézkedések közül a „Mikrovállalkozások támogatása és fejlesztése” a legeredményesebb, amelyet igazol a beérkezett támogatási kérelmek nagy száma és arányaiban magasabb számú megvalósított beruházás, valamint a fejlesztések eredményeként létrejött munkahelyek száma (2 fő). A lekötési arányban alacsonyabb mértéket mutató „Helyi termékek előállításához, feldolgozásához, értékesítéséhez kapcsolódó fejlesztések támogatása” intézkedést is eredményesnek tekintjük, mivel a beérkezett igényekkel a teljes keretösszeget le tudjuk kötni, emellett több innovatív beruházás (apiterápiás pavilon, lifilizált gyümölcs előállítás) valósulhat meg a támogatás felhasználásával.

- Továbbfejlesztendő intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Turisztikai attrakciók, szálláshelyek és szolgáltatások fejlesztése	VP6-19.2.1.-59-3-17	18	9	45.300.000 Ft	102,43%
Civil közösségfejlesztési programok, fejlesztések támogatása	VP6-19.2.1.-59-6-17	18	3	29.400.000 Ft	40,60%

Továbbfejlesztendő intézkedésünk egyrészt a „Turisztikai attrakciók, szálláshelyek és szolgáltatások fejlesztése, másrészt a „Civil közösségfejlesztési programok, fejlesztések támogatása” című intézkedésünk.

Bár a vállalkozási célú, turisztikai intézkedésünk esetén több vidéki szálláshely is megújulhatott, de a COVID-19 járvány jelentős visszaesést okozott az ágazatban, így több beruházás megvalósításától is várhatóan elállnak. Emellett az intézkedés nem tudott reagálni a tervezési időszak második felében felmerült igényekre, amelyek új szálláshely kialakítására, vagy szálláshely kapacitás bővítésére vonatkoztak.

A 2023-2027-es időszakra a civil szervezeteket célzó közösségi intézkedésünk továbbfejlesztésére is szükség van, mivel nem volt eredményes az együttműködést elváró fejlesztési program és ezzel nem tudott megfelelni a közösségek valódi fejlesztési igényének. Megoldás lehetett volna a sikeresebb intézkedéshez, ha minden együttműködő partner támogatásban részesülhetett volna és egyszerűbb pályázati feltételekkel lehetett volna támogatási kérelmet benyújtani.

- Eredménytelen intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Térségi marketing program	VP6-19.2.1.-59-2-17	1	0	0	0
Turisztikai attrakciók, szálláshelyek és szolgáltatások közösségi célú fejlesztése	VP6-19.2.1.-59-9-17	6	0	5.000.000 Ft	0

A megalapozott, széleskörű társadalmasításon alapuló cselekvési tervünk ellenére stratégiánk eredménytelen intézkedése a „Térségi marketing program”, amelyre az előkészítést segítő támogató tevékenységünk ellenére is egyetlen támogatási kérelem érkezett, de ezt is visszavonta a kérelmező. Ebben az időszakban alkotott egy vidékfejlesztési közösséget először a Lenti járáshoz tartozó települések nagy része (42 település) és a térségi szereplők között felmerült az igény a Kerka-vidék idegenforgalmi versenyképességének megőrzése, illetve növelése érdekében egy átfogó marketingprogram megvalósítására, amelyre reagálva fogalmaztuk meg intézkedésünket. Fontos tapasztalatot szereztünk ahhoz, hogy a hálózati jellegű projektek még több előkészítést, az érdekeltekkel való szorosabb együttműködést igényelnek, amelyre animációs tevékenységünk során nagyobb figyelmet fordítunk ebben az időszakban.

Az előzetes igények alapján közösségi célú turisztikai fejlesztésre is kevesebb kérelem érkezett, mint amennyivel terveztünk és az egyetlen támogatható kérelem is a piaci környezet (napelemes beruházások feltételeinek módosulása) változása miatt a hiánypótlási szakaszban elállt a megvalósítási tervtől, így a rendelkezésre álló fejlesztési keretet nem tudjuk lekötöni.

Emellett egyetlen olyan intézkedésünk, a „közösségi rendezvények” című volt, amely nem valósult meg, helyi felhívás sem jelent meg ezzel kapcsolatban, mivel a tervezéskor meghatározott fejlesztési forrásokat utólag csökkentették és az egyesület közgyűlése úgy döntött, hogy az erre a felhívásra allokált forrást vonja el.

6. Külső koherenciák azonosítása

A tevékenységszintű lehatárolás alapjai:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

A támogatáspolitikai programok koordinációjának két alapvető eleme a lehatárolások meghatározása (a potenciálisan átfedő területek kettős finanszírozásának elkerülése érdekében) és a beavatkozások közti lehetséges szinergiák (egymást erősítő hatások) tudatos tervezése.

A HFS elsősorban a tevékenység, másod sorban pedig a projektszintű lehatárolásokat részesíti előnyben annak érdekében, hogy ne a programszinteken rögzített és így nehezen módosítható, rugalmatlan feltételek határozzák meg egyes felhívások és projektek támogathatóságát, csökkentve annak kockázatát, hogy célcsoportok, fejlesztési igények maradnak finanszírozás nélkül a rugalmatlan szabályok miatt.

Tekintettel arra, hogy a LEADER Programon keresztül támogathatóak olyan projektek, amelyek a léptékük, vagy a tevékenységi körük miatt máshonnan nem juthatnak fejlesztési forrásokhoz, viszonylag kisebb komplementer halmaz értelmezhető az átfedések tekintetében.

KEHOP Plusz

A KEHOP Plusz többek között vízgazdálkodással és katasztrófakockázat-csökkentéssel, környezet- és természetvédelemmel, megújuló energiagazdasággal, klímasemlegességre való igazságos átállással, továbbá körforgásos gazdasági átállással foglalkozik.

A természetvédelemmel összefüggő beruházások esetében a KAP Stratégiai Terv elsősorban mezőgazdasági területekre, míg a KEHOP Plusz természetvédelmi területekre koncentrál, ahol például a Natura 2000 területek között lehetne átfedés, mely azonban projektszinten kezelhető.

TOP Plusz

A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának számító Budapest területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére. Elsősorban helyi önkormányzati fejlesztéseket támogat, fejlesztési tematikája ennek kapcsán kiterjed a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés és -bővítés, valamint a népességmegtartás és családvédelem térségi és helyi feltételeinek biztosítására, így a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a helyi turizmusra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére.

A korábbi szabályozás, mely szerint 10.000 fő feletti településeket a TOP, 10.000 fő alatti településeket a VP keretében támogatnak a programok, jelenleg nem része a szabályozásnak. A TOP Plusz és a KAP Stratégiai Terv is támogatja a vidéki térségeket. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a két forrás összehangolásával az egyes projektek egymás hatását megsokszorozva, a teljes értéklánc mentén biztosított lehessen a fejlesztések finanszírozása. A szinergia lehetőségek hatékonyabb kihasználása érdekében koordinációs mechanizmust működtetünk a két program között, miszerint a vidékfejlesztési beavatkozások

esetében a szinergia helyi szintű megvalósításáért felelős szervezetek, a LEADER HFS-ek felülvizsgálata során vizsgálatra kerül az érintett megye Integrált Területi Programja.

A KAP Stratégiai Terv és a TOP Plusz program közötti lehatárolás

A KAP ST és a TOP közötti lehatárolást megkönnyíti, hogy két program időbeli csúszása miatt a TOP Plusz pályázatok legtöbb esetben jóval előbb megjelennek, mint a KAP kiírások, így ritkán fordulhat elő, hogy két kiírás egyszerre, vagy közel egymáshoz nyílik meg.

EFOP Plusz

Az EFOP Plusz prioritások lefedik a köznevelési, az egészségügyi, a társadalmi felzárkózási, szociális, család- és ifjúságügyi, társadalmi innovációs, valamint leginkább rászoruló személyeket támogató intézkedéseket.

Az EFOP Plusz társadalmi felzárkózási prioritási tengelyén, tervezetten a termelő-műhelyek kerülnek támogatásra, míg a KAP Stratégiai Terv keretében a társadalmi vállalkozások fejlesztésére allokálnak forrást. A jelenlegi tervek alapján a termelőműhelyeket bármilyen szektorhoz kötődően létre lehet hozni, akár mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódóan is, továbbá az intézkedésben a támogatást igénylők között - szektorokra vonatkozó korlátozás nélkül - megjelennek a nonprofit gazdasági társaságok, valamint civil szervezetek is.

GINOP Plusz

GINOP Plusz elősegíti, összhangban a vonatkozó uniós stratégiákkal a magyar vállalkozások technológiaváltásához, digitalizációs és innovációs képességeinek megerősítését, valamint hozzájárul a munkavállalók képzéséhez, termelékenységük és hozzáadott értékük növelése érdekében.

A Partnerségi Megállapodás alapján a vállalkozásfejlesztést a GINOP Plusz támogatja. 2020-tól a GINOP hagyományos vállalkozásfejlesztési támogatásaiban az élelmiszeripari vállalkozások kizárásra kerültek, ezek 2021-2022-ben a VP-ből, 2023-2027-ben pedig a KAP Stratégiai Tervből kaphatnak támogatást.

DIMOP Plusz

A DIMOP Plusz egységes szolgáltatási rétegeken keresztül, adatintenzív megközelítésben járul hozzá az egyes szakpolitikai feladatok digitalizációs beruházásaihoz és ilyen módon átfogó megoldásokat támogat, amelyek egy-egy ágazati célkitűzés megvalósulása mellett egységesen támogatják a digitális transzformáció folyamatát. A DIMOP Plusz jellemzően országos léptékű beruházásokra fókuszál és elsősorban nem mezőgazdasági / vidékfejlesztési témájú fejlesztések végrehajtását tervezi, mégis több szinergia lehetőség azonosítható a két program között. Releváns: a DIMOP Plusz pluszponttal támogatja azokat a fejlesztéseket, amelyek egy, a KAP Stratégiai Terv által finanszírozott okosfalú stratégiával vannak összhangban.

IKOP Plusz

Az IKOP Plusz felelős a magyarországi közlekedési helyzet fejlesztéséért, ami magába foglalja a kötöttpályás, közúti, kerékpárúti és kikötői beruházásokat. Az IKOP Plusz fejleszteni fogja a vidék elérhetőségét is biztosító közlekedési hálózatokat.

Magyar Falu Program (MFP)

A Magyar Falu Program (MFP) a településhálózat több mint 90 százalékát, és a népesség mintegy harmadát adó, 5000 főnél nem nagyobb lakosságú kisvárosok és községek fejlesztését támogatja a következő területeken: vidéki szolgáltatások és infrastruktúra fejlesztése, vidéki civil közösségek támogatása, kistelepülésen élők lakhatási feltételeinek javítása, alsóbbrendű úthálózat fejlesztése hazai forrásból, valamint falusi mikrovállalkozások támogatása uniós (GINOP Plusz-1.2.2-22) forrásból.

A nagymértékű átfedési lehetőségek okán alkalmazzuk a projektszintű lehatárolásokat.

Vármegyei Integrált Területi Programok

A Zala Vármegye Integrált Területi Programja a következő fejlesztési célkitűzéseket határozta meg: 1. Elérhető települések és vonzó üzleti környezet; 2. Fenntartható, minőségi turizmusfejlesztés; 3. Felkészült munkaerő és összetartó társadalom; 4. Élhető települések és minőségi közszolgáltatások; 5. Dinamikusan fejlődő, vármegyei húzóerőt jelentő városok komplex fejlesztése; 6. Éghajlatváltozással szembeni ellenállóság megerősítése. E célok részben összeesengenek a saját HFS-ünkben megfogalmazott célokkal, hiszen a LEADER forrásokkal szeretnénk hozzájárulni a turizmusfejlesztéshez és az élhető települések fejlesztését is szeretnénk támogatni. Részletesen áttekintve a programot azonban látható, hogy a ZVM ITP más léptékű beruházásokat támogat, mint a LEADER program, továbbá az is kiderül, hogy a kedvezményezettek önkormányzatok lehetnek, míg a LEADER programban minden szféra képviselői számára lehetőség nyílik támogatás igénylésére. Az „Élhető települések és minőségi közszolgáltatások” célra kizárólag térségünk központja Lenti város jogosult, mivel 7000 fő lakosságszám feletti városok komplex programjainak megvalósítását támogatja, hogy az összetett városi funkciókkal és szolgáltatásokkal bíró települések a környező területek és összességében az egész vármegye fejlődési gócpontjai legyenek, hozzájárulva a város-vidék kapcsolatok erősítéséhez is. Erre a célra a többi településünk nem tud pályázni, de a LEADER program lehetőséget ad arra, hogy kisléptékű fejlesztésekkel megteremtsek az élhető vidéket.

Fontos még kiemelni ZVM ITP dokumentumából, hogy a Zala megyei Területfejlesztési Koncepcióban önálló fejlesztési térségként került nevesítésre a Lenti-Hetés-Kerka fejlesztési térség, melynek célja, hogy Lenti vezetésével, Lendva aktív bevonása mellett kialakuljon egy komplex, a határon átnyúló, a külhoni magyarsággal való együttműködést célzó fejlesztési zóna. Ez azt jelenti, hogy a fejlesztési térségünk központja és határmenti térsége a ZVM ITP-ben is kiemelt, az ide érkező források közvetlenül és közvetve is segítik a vidéki térség felzárkózását és ösztönzőleg hathatnak kisléptékű kiegészítő fejlesztések megvalósítására, amelyhez forrást biztosíthat a LEADER program.

Összességében megállapítható azonban, hogy a LEADER pályázatok és a ZVM ITP alapján megfogalmazott fejlesztések egyértelműen elhatárolhatók egymástól, de a vármegyei fejlesztési forrásokból megvalósuló beruházások ösztönzőleg hathatnak a vidéki térség fejlesztéseire.

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

- Térszerkezeti adottságok:

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület tervezési területe kizárólag Lenti járáshoz tartozó 42 települést fog össze és 554 km² területen helyezkedik el, amely Zala megyén belül egy közepes nagyságú térség, a lakónépessége a 2022-es adatok szerint 15 536 fő. A népsűrűsége 32 fő/km² (KSH 2015. január 1. szerinti adata alapján), amely a legalacsonyabb Zala megyén belül. Alapvetően aprófalvas a térség, a legkisebb település a 16 fős Felsőszenterzsébet, de a települések közül 500 fő felett is csak 7 helyen élnek. A települések jelentős többsége (69%-a) 200 fő alatti, amelynek 41,4%-án a lakosság száma még az 50 főt sem éri el. A térség legnagyobb települése, Lenti város, amelynek lakossága 7 056 fő. Összességében a Lenti járásban 18 042 fő lakik, amellyel Zala megyében a harmadik helyet foglalja el. A települések nagy részén (közel 70%-án) a lakosságszám sok éve folyamatosan csökken, ahol nő vagy legalább stagnál az állandó lakosok száma, annak mértéke nem jelentős, így összességében a térségre a népességfogyás jellemző. A KAP Stratégiai Terv LEADER forrásaira a Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület tervezési területén a Lenti járás lakosságának 86,11%-a jogosult. A tervezési terület elhelyezkedése megyén belül nagyon kedvező, hiszen két hármashatár, ezáltal három másik ország (Ausztria, Horvátország, Szlovénia) közvetlen közelében fekszik, amelyből Szlovéniával határos. A szomszédos országok a térség legtávolabbi pontjából is maximum 30 km távolságra vannak, az ideérkező látogatók akár egy hosszú hétvége alatt megismerkedhetnek 4 ország legfontosabb vonzerőivel, amely turisztikai szempontból is jól értékesíthetővé teszi a térséget. Az Európai Unió tagsággal járó határnélküliség a

pozitívumok mellett – kulturális sokszínűség, könnyű elérhetőség – negatívumokat is jelent a térségnek, mivel a szabad munkaerő-áramlással egyidejűleg fokozódott az elszívó hatás a térségből, elsősorban Ausztria felé, de Németország is vonzó célpont a munkakeresőknek és az elvándorlás mértéke az elmúlt években tovább növekedett.

Közlekedési szempontból is jó elhelyezkedésű a közösség területe, kelet-nyugati irányban két főútvonal is átszeli (75-ös és 86-os számú főútvonal), melyből utóbbi a teherforgalom meghatározó útvonala Szlovénia felé. A térség déli részéhez közel fekvő M70-es autópályán keresztül az M7-es autópályán könnyen elérhető a főváros, illetve Szlovénia és Horvátország is. A főútvonalak mellett zömében 4 számjegyű utak kötik össze a településeket, amelyek jó részét az elmúlt években felújították, de a kisebb települések összekötő, illetve bevezető útjait több helyen rossz állapot jellemzi. A kisebb-nagyobb települések nagy része a közösségi közlekedés eszközei közül csak autóbuszsal érhető el, illetve a legtöbb helyen falugondnoki szolgáltatások segítségével biztosítják a közszolgáltatások elérhetőségét a lakosság számára. Vasúton csak a települések töredéke (14,2%, 6 település) érhető el, amelyek a 23. vonalszámú útvonal mellett fekszenek, de itt is jelentősen csökkent a forgalom az elmúlt években, mivel mindössze 4 vonatpár segíti a közlekedést a Rédcis-Zalaegerszeg vonalon. A térség egyik vonzereje, bár kevésbé az elérhetőség biztosításában, a Csömödéri Állami Erdei Vasút Lenti-Kistolmács közötti keskenynyomtávú vasúthálózata, amely az idegenforgalmi szezonban népszerű programlehetőség a látogatók számára.

A térség élete mikrotérségek köré szerveződött, ezek központi települései sok területen meghatározó szerepet töltenek be. A közigazgatási feladatokat a térségi központok közös önkormányzati hivatalai (5 közös hivatal és Lenti) látják el, általában itt biztosítják az egészségügyi alapellátást, óvodai ellátást, két helyszínen az alapfokú oktatást, itt érhető el szolgáltatások (bolt, posta stb.) és a legtöbb esetben foglalkoztatási szempontból is fontos szerepet töltenek be. Az ellátott feladatok és a hagyományosan kialakult térségi központi szerep miatt ezek a települések infrastrukturálisan is fejlettebbek és meghatározóak a térségben, amelyek közül Lenti járási központként kiemelkedik és valamennyi területen vezető szerepet tölt be.

Környezeti adottságok:

A három néprajzi területet is érintő - Göcsej, Hetés és az Őrség – tervezési területet földrajzi szempontból a Kerka folyó és mellékfolyásai határozzák meg, amelyet széles völgyek és lankás domboldalak kísérnek. Területe a Kerka-menti dombság, a Lenti-medence, a Göcseji-dombság, és a Szentgyörgyvölgyi rögvidékre terjed ki. Kedvező földrajzi adottsága a nagymértékű erdőszültség, a még nem teljesen kihasznált gazdag, jól megkutatott hévizek térsége, illetve a több kilométer mélységből kitermelhető forró vizes készletei.

A Kerka-mente a Nyugat-Zalai dombvidék legkevésbé tagolt eróziós dombsági kistája. Legtagoltabb a kistáj északi és déli térsége, ahol féloldalasan magasra kiemelt kavicstakarós tanúhegyek (pl. Tenke-hegy 332 m, Lenti-hegy 260 m) láthatók, amelyek közrefogják a Lenti medencét (129 km²). A térséget lényegében két talajtípus jellemzi. Legnagyobb részét a pszeudoglejes barna erdőtalaj uralja, a Kerka-völgy és az egyéb vízfolyások mentén pedig réti öntéstalajok alakultak ki.

A földtani adottságokat figyelembe véve ásványkincsek tekintetében szegény terület. A térségben a kimerülőben lévő szénhidrogén-készletek kitermelése jellemző, emellett pedig – részben a szénhidrogén bányászatnak is köszönhető - jelentősebb hévízkészletet tartanak számon. A hévíz adta lehetőségeket egyelőre csak a Lenti Termálfürdő és Szent György Energiaparkban és a 2020-2022-ben Lenti város területén kialakított geotermikus fűtési rendszerrel használják fel, holott a térségben több helyen is végzett fúrások során jelentős hőtartalmú hévizek kerültek feltárássra, amelyek hasznosítása energiatartalmuk miatt előnyös lenne. Jelentősebb ásványkincsnek emellett még az agyag tekinthető, amelyből nagyobb mennyiséget használ fel Iklódbördőce térségében a CREATON South-East Europe Kft. tetőcserép gyára, de erre alapul az Őrség peremvidékén fekvő településeken jellemző fazekasság is, amelynek nagy hagyományai vannak.

Alapanyag szempontjából még jelentős a folyóvölgyi - Kerka és mellékfolyói térségében – található kavicsvagyron, amelyet a térség építőiparában, illetve az útépitéseknél használnak fel.

A terület éghajlata mérsékeltén hűvös- mérsékeltén nedves, amely megközelíti a nedves éghajlati típust. A kedvező éghajlati adottságoknak (csapadékmennyiség) köszönhető, hogy a Kerka völgyben értékes növénytakaságok és élőlényközösségek maradtak fenn, mint amilyenek az ártéri keményfa-ligeterdők számos védett, tavaszi hagymás növényállománnyal.

A mezőgazdaság szempontjából a mérsékelt hőigényű és vízigényes kultúráknak kedvez az éghajlat. A völgyekben és enyhe lejtésű domboldalakon jelentős kiterjedésű szántók vannak, a patakok mentén, a legmélyebb fekvésű területeket rétek borítják. A meredek, vízmosásos dombokat erdők uralják. Általában a nagyobb földbirtokok jellemzők a térségre, a régebben általános kisparcellás gazdálkodás már csak elenyésző mértékben van jelen. A határ közelsége miatt több szántóterületen is külföldi tulajdonban lévő vállalkozások gazdálkodnak. Gyepeknek nagyrészt a nedves, vizes területek maradtak meg, amelyek legeltetésre alkalmasak. A térség adottságai is elsősorban az állattenyésztésnek felelnek meg, amelyben az elmúlt 15 évben növekedés figyelhető meg a térségben. Ennek ellenére a térségben még mindig a szántóföldi növénytermesztés (kukorica, kalászosok, repce, napraforgó, szója) jellemző. Több területen olajtököt, illetve a fiatal gazdák induló támogatásának, illetve a START munkaprogramnak köszönhetően kisebb mennyiségben epret, burgonyát, illetve egyéb zöldségféléket (paprika, káposzta stb.) is termelnek. Az elmúlt 15 évben az állattartás növekedéséhez hozzájárult a támogatási rendszer kedvező változása, amely ösztönzi ezt a gazdálkodási formát. A térségben elsősorban a szarvasmarhatartás (hús- és tejelő állományok), sertés (húsertések, mangalica), kisebb állományokkal a kecsketartás jellemző, de például bivalyokkal is foglalkozik két gazdálkodó.

A térségben több kisebb-nagyobb gyümölcsültetvény (főként alma- és körte, kisebb területen egyéb csonthéjas (szilva, barack félék), eper) működik, amihez kedvezőek a domborzati és mikroklímatis adottságok. A térség az őshonos gyümölcsfajták megőrzésére indított „Tündérgyümölcsök” bölcsoje, Pórszombaton él a 30 éve őshonos fajták felkutatásával foglalkozó Kovács Gyula, erdész. Munkájának eredményeként sokan döntenek őshonos gyümölcsfajták ültetése mellett és több tündérgyümölcsöt is létrehoztak. A dombháton jellemző a szőlőtermesztés, szinte minden településnek van „hegye”, egy általában zártkerti rész, ahol elsősorban borszőlőt termesztenek, de ezek a helyek őrzik a hagyományos gyümölcsfajtákat is. A szőlőhegyek területei a Zalai borvidék részei, ezen belül is a Mura-vidéki körzetbe tartoznak. Egyértelműen fehérbor-termelő vidék, bár még nemzetközileg kevésbé ismert. Boronapincék sora bizonyítja, hogy több mint 100 éves borászati hagyományokra tekintenek vissza a zalai dombok. A népi építészet e jellegzetes képviselőivel nagy számban ezen a vidéken találkozhatunk. A Kerka dombvidékén jellemző a kisparcellás „hétvégi” kertek művelése, amelyek a családok önellátáshoz járulnak hozzá, illetve az értékesítést is végző helyi termelők alapanyag előállításának helyszínei.

A települések által lefedett terület az ország erdőben gazdag térsége, amelyet alátámaszt a megye erdőszélességének mértéke, amely 31,6%-os (KSH 2017. január 1. szerinti adata alapján). A táj jellemző erdőtakasága a bükkös, kocsánytalan, kocsányos tölgy, erdeifenyő és gyertyán egyes részekkel, a táj északi részén őshonos erdeifenyővel. A vízfolyások mentén a tölgy-kőris-szil ligeterdők, a kocsányos tölgy és a mézgás éger is gyakran előfordul. A nagyrészt állami tulajdonú, Zalaerdő Zrt. kezelésében álló erdők az országban az egyik legértékesebb állományokat alkotják. Gazdag vadállomány jellemzi, elsősorban nagyvadas terület, legjelentősebb vadfaja a világhírű gímszarvas. A Nagykanizsa-Bánokszentgyörgy-Szentpéterföldre-Letenye és a Lenti-Zalabaksa térséget felölelő területet a zalai gímszarvasállomány génmegőrzése céljából különleges rendeltetésűvé nyilvánították. Emellett őz és vaddisznó állománya jelentős, de apróvad (fácán, vadkacsa, róka, borz) is vadászható a területen.

Össességében tehát mezőgazdaság szempontjából a termelés jellemző a térségben. A szántóföldi növények egy részét takarmányként hasznosítják, de nagyobb részét a térségen kívül értékesítik (pl. energianövények – repce, napraforgó). Az állattenyésztésben térségen belül a nagyüzemi tartásban nevelt állatok (hús- és tejelő szarvasmarha, baromfi) helyi feldolgozása nem történik meg, vágóhíd nem található a tervezési területen. Kisebb gazdaságok foglalkoznak elsősorban tehén- és kecsketej, mangalica, illetve gyümölcs- és zöldségfeldolgozással (lekvár, gyümölcsle, savanyúság,

magolajok stb.), amit elsősorban termelői piacokon értékesítenek. A gyümölcsültetvényekkel foglalkozók is inkább térségen kívül értékesítik termékeiket és csak néhányan foglalkoznak a termék feldolgozásával, elsődlegesen gyümölcsle előállításával. Az igények (vendéglátás, lakosság) alapján az élelmiszer előállítás növelése, a magasabb hozzáadott értékű feldolgozás lehetőséget jelent a térségben, hiszen a minőségi készítmények iránti igény jelen van és a vásárlóerő az idegenforgalmi adottságok és a fogyasztói trendek pozitív irányban történő változása miatt is egyre inkább fokozódik. A legnagyobb mértékű feldolgozás az erdőgazdálkodásból kikerülő alapanyagok esetében jellemző. Több fűrész- és asztalos üzem is foglalkozik a fával, mint alapanyaggal, amelyet különböző mértékben használnak fel, a fűrészáru mellett nyílászárógyártás jellemző a fafeldolgozás területén.

A vízkészlet és a vízgazdálkodás szempontjából a térség a Kerka által a Mura-Dráva vízrendszerhez tartozik. Több kisebb-nagyobb víztározó található a térségben, amelyek részben záportározó, vagy árvízcsúcs csökkentő tározó funkciót töltenek be, illetve néhány a kavicsbányászat eredményeként jött létre. Ezek közül néhányat halastóként hasznosítanak és rendezett környezetük vonzó a horgászat iránt érdeklődők számára.

A Kerka-völgy és közvetlen környezete (26 település) a Natura 2000 hálózat részeként ökológiai folyosóként vezet át észak-déli irányban a térségünkön, ahol több értékes élőhely is található (ártéri ligeterdők, nedves kaszálórétek stb.).

A Kerka-mente egyben kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület is. Magyarföld, Szentgyörgyvölgy és Felsőszenterzsébet kivételével a Balaton-felvidéki Nemzeti Park az illetékes kezelő a térségben, míg az előbbi három község az Őrségi Nemzeti Parkhoz tartozik. A természeti értékek tanösvények (7 db – kaszálók, szőlőhegyek, Kerka bemutatása stb.) segítségével ismerhetők meg, illetve Lentiben a parkerdőben tölthetünk el hosszabb időt a környék élővilágának megismerésével.

Környezeti szempontból a tervezési területen nem jellemzők a nagyobb problémák, mivel jelentős ipari termelést nem folytatnak a térségben, a fő közlekedési útvonalak (pl. autópálya) sem érintik a településeket. A levegő- és zajszennyezés kevésbé jellemző, időszakosan és csak lokálisan fordulnak elő ilyen problémák, amelyeknek a kedvezőtlen hatása minimális. Az ivóvizet rétegvizekből nyerik elsősorban, ezért a vízellátás jó minőségű vízbázisból biztosított. A lakosságszámot figyelembe véve a települési szennyvízkezelés jórészt megoldott a térségben, leginkább a 200 fő alatti településeken jelent problémát, ahol a magas talajvízszint miatt a talajok szennyeződése fokozódott az elmúlt időszakban. A 2014-2020-as időszakban több kisebb településen (9 helyszínen) egyedi szennyvíztisztítási rendszert alakítottak ki, amellyel javult a térség környezeti állapota. Az alacsony termőképességű talajok miatt a fokozott műtrágya bevitel következményeként a települések területének mindegyike nitrátérzékeny terület, amelyek 45%-át 2013-tól soroltak be ebbe a kategóriába. A tudományosan is igazolt klímaváltozás hatásai az évszakok határainak összemosódásában, a csapadékeloszlás szélsőségeiben és a gyakoribb extrém időjárási körülmények kialakulásában (villámárvizek kialakulása, belvíz problémák stb.) érzékelhetők, amelyek kivédésére megoldást kell találni minden érintettnek a jövőben.

A dimbes-dombos zalai táj viszonylagos érintetlensége, a magas erdőszültsége, az értékes növény- és állatvilág, élőhelyek, tiszta vízfolyások, a falvak bensőséges hangulata és a szőlőhegyek mind-mind potenciális fejlesztési lehetőséget rejtenek magukba a határmenti térségben, amelyre alapozhatunk a jövőben.

Kulturális jellemzők:

Térségünkben viszonylag kevés az épített örökség, ezek megőrzése és a kapcsolódó történelmi emlékek, vonatkozások fontosak a térség vonzereje szempontjából. Műemléki védettségű épület, építmény mindössze 25 db található a térségben, elsősorban templomok és haranglábak jelentik az építészeti értékes örökséget. A vallási emlékek közül kiemelkedő a fa haranglábak (26 db) nagy száma, amelyek a térség jelképének is tekinthetők, két egyforma nem található közöttük. Két legkorábbi változata a lentiszombathelyi 1790-ben, míg a nemesnépi 1793-ban épült faszindelyes fedéssel. Vallási épületei közül a legjelentősebb a szentgyörgyvölgyi festett fakazettás, a csesztregi Árpád-kori Szent Móric titulusú, a novai „suttogó” Nagyboldogasszony és a pákai Szent Péter és Szent Pál templom.

Történelmi emlékei közül a középkori alapokra épült lenti vár és a reszneki Tauber-kastély és magtár emelhető ki, sajnos jelenleg mindkettő funkció és használaton kívül van. Építészeti szempontból fontos még a Nován található, egykor gróf Batthyány Miklós tulajdonában lévő tiszttartói ház, amelyben jelenleg néprajzi gyűjtemény látható. A hidegháborús időszakot idézi meg a magyar Maginot-vonalnak is nevezett, a térség több településén is felfedezhető bunkerek hálózata, amelynek egyik jelentős helyszíne Páka határában található és látogatható. Az egykori vasfüggönynek állít emléket a 2014-ben kialakított Hetés Barátság Park, amely a határon átnyúló együttműködés egyik szimbóluma is. A falvakban egykor jellemző építészeti stílust a szőlőhegyek boronafalas pincéi, a Csesztregen, Páka – Dömeföldén és Rédicson található tájházak, illetve kódissállásos házak idézik fel, amelyek megőrzését fontosnak tartjuk térségi szinten.

Több kiállítás mutatja be a hagyományainkat, az egykori falusi életet. Nován a Plánder Ferenc Helytörténeti Gyűjteményben a göcseji nép táplálékkészítési és étkezési szokásainak eszközei, a paraszti gazdálkodás és lakáskultúra emlékei tekinthetők meg, Csesztregen a pásztorházban, Dömeföldén és Rédicson a tájházban a településre jellemző egykori paraszti élet mindennapjait idézik a kiállítások. Szilvágyon a pincemúzeumban a szőlőműveléshez kapcsolódó eszközöket tekinthetjük meg. Csesztregen a 2014-ben avatott Hagyományok Háza a XX. század első felének paraszti életformáját tükröző múzeumot és néphagyományokat bemutató közösségi termet foglal magában. Magyarország leghosszabb kisvasút hálózatának induló állomásán „Göcsej kincsei, az erdő és a fa” címmel erdészeti-, fűrészipar- és vasúttörténeti, állandó kiállítás látható, Pákán az Öveges József Emlékházban pedig a híres fizikaprofesszor életét és legjelentősebb kísérleteit ismerhetjük meg.

Kulturális örökségünk részeként jelentősek az Őrség-Göcsej-Hetés térségében megőrzött hagyományok. A szőlőtermesztéshez kapcsolódik a Vince-napi pincejárás, szüret. Farsangkor a maskurázás, Csesztregen a Varga János babáinak esketése ismert. Húsvéti szokások (tojásfestés, locsolás), májusfaállítás, pünkösdölés, Szent Iván-napi tűzgyújtás hagyományait szintén őrzik a térségben. A hagyományos paraszti tevékenységek fennmaradását segíti a minden évben Nován szervezett göcseji aratóverseny. Jelentős értéknek tekinthető még a Vajda József népzenekutató által lejegyzett, újkori ballada, amely a zalabaksai Kósa Anna és Bíró Pál tragikus szerelmét énekli meg.

A kézműves hagyományokat és értékeket népi iparművészek és kézművesek őrzik. Hetési szőttés készítés, fazekasság, vesszőfonás, bőrművesség, fa-, csont- és tojásfaragás, csuházás, hímzés, horgolás jellegzetes motívumait és fogásait ismerhetjük meg az alkotóknál, nyitott műhelyekben. 2020-tól a Nemzeti Művelődési Intézet elindította a nemzeti kultúra, a hagyományok tovább örökítése érdekében a szakköri programját a kistelepüléseken, amelynek eredményeként számos hagyományos kismesterség (pl. vesszőfonás, mézeskalács, gyertyakészítés) alapjait sajátíthatták el a résztvevők.

Térségünk híres szülötte Bellosics Bálint, etnográfus, id. Horváth Károly, népzeneész, népzenekutató, Öveges József, piarista szerzetes, fizika tanár, Kerkai Jenő, jezsuita szerzetes, a KALOT mozgalom alapítója, Sári József, Kossuth- és Erkel díjas magyar zeneszerző, Péntek Imre költő.

Gasztronómiánk jellegzetes elemei a Göcsej és Hetés néprajzi területekhez kapcsolódnak. Országosan is egyedülálló a fumu, a baba alakú kalács, amelyet lakodalmak és keresztelők alkalmával sütöttek. Jellegzetes még a „hőkön” sült percc, a dióból készült grillázs torta, a dödölle, a hagyományos nyújtott rétes, vadételek, valamint a tökmagolajjal készített ételek. Óriási értéket jelentenek az őshonos gyümölcsfajták és az ehhez kapcsolódó felhasználási hagyományok, receptek. A tájjellegű fajtákra alapozva sokszínű pálinkakultúra és a különböző körte, almafélék felhasználási módja ismert már és a „Tündérgert” mozgalomnak köszönhetően ennek a tudásnak a feltérképezése folyamatban van.

Kulturális erőforrásainkat áttekintve elmondható, hogy egy-egy épített értékkel vagy nagy történelmi múlttal rendelkező térséghez képest kevesebb adottságra alapozva kell az idegenforgalom térképén meghatározó helyet elfoglalnunk, de a lehetőség adott. A határmenti fekvésből, az értékes természeti környezetből több területen is előnyt kovácsolhatunk és tudatos, már megvalósított beruházásokra alapozott fejlesztéssel vonzó térséget lehet kialakítani.

- **A társadalom állapota:**

A tervezési területünk 42 településén 15 536 fő (KSH 2022. január 1. szerinti adata alapján) él. A népsűrűsége 32 fő/km² (KSH 2015. január 1. szerinti adata alapján), amely a legalacsonyabb Zala megyén belül. Aprófalvas településszerkezetű térség, amelynek központja Lenti, ami 7 056 fős (KSH 2022. január 1. szerinti adata alapján) lakosságával kisvárosnak számít.

A tervezési területen a népességszám 2000-hez viszonyítva az utóbbi 22 évben jelentős csökkenést mutat, 81,2% a jelenlegi lakosságszám az ezredforduló létszámához képest. Magas halandóság, alacsony születésszám és a migrációs folyamatok következtében, a természetes fogyás jellemző. Az élve születések és a halálozások különbözete ezer lakosra vetítve -12,3% (KSH 2021. január 1. szerinti adata alapján). Ezzel az értékkel Zala megyében a második leginkább csökkenő népességű térség, amely az aprófalvas településszerkezetet és a szétagozódást is figyelembe véve befolyásolja a terület- és vidékfejlesztési tevékenységet is. A negatív demográfiai folyamatoknak következtében a vidék elvesztette népességének aktív rétegét, mivel az elvándorlás elsősorban a vállalkozó szellemű, gazdaságilag aktív, fiatal réteget csábította el. A határok közelsége és az Európai Unió határnélküliségének köszönhetően nagy az elszívó hatás a térségből, elsősorban Ausztria, Németország felé. A tervezési terület falvainak népessége több szempontból – életkor, családösszetétel, iskolázottsági szint, szakképzettség – torzult, csonka. Az aprófalvak közül van olyan, ahol egyetlen aktív korú lakos sem él, így a település életképessége jelentősen csökkent.

A mérvadó korcsoportok arányát (KSH 2021. január 1. szerinti adata alapján) tekintve is kedvezőtlen tendenciák jellemzik a térséget. A fiatalok aránya (0-14 évesek) jelentősen a Zala megyei (12,4%) és országos átlag (14,3%) alatt van, 6,05% az arányuk, míg a 65 év felettek aránya 24%. A Nyugat-dunántúli Régió térségeit tekintve is elmondható, hogy a térség alapvetően csökkenő létszámú, regionális szinten a harmadik, ahol jelentősen fogy a népesség.

A kisebbség számát a 2022. évi népszámlálás adataiból lehetne meghatározni, de ennek a végső adatai még nem állnak rendelkezésre, valamint ezek az adatok a népesség saját bevallásán alapulnak, ezért nem a tényadatok. E miatt a 2020-2022. között felülvizsgált települési Helyi Esélyegyenlőségi Programok alapján, valamint a 2019-i nemzetiségi önkormányzati választások névjegyzékében szereplők száma alapján tudunk becsült adatokat adni a kisebbség számára vonatkozóan. Térségünk településeinek 43%-án él kisebb-nagyobb roma közösség, a legnagyobb számban Lentiben, Csömödéren és Pákán, valamint a környező településeken, amik ezeknek a településeknek a vezetésével működő közös önkormányzati hivatalokhoz tartoznak. Három településen (Lenti, Csömödér, Iklódbördőce) roma nemzetiségi önkormányzat is működik, amelyek más településeken élő roma közösségeket is segítenek együttműködési megállapodás alapján. A települések 38%-án nem él kisebbség, 19%-áról pedig nincs adat. A települési és névjegyzéki adatok alapján, a népesség saját bevallását figyelembe véve kb. a térség lakosságának 1%-a tekinthető a roma kisebbséghez tartozónak, ami kevesebb, mint a korábbi népszámlálás szerint, de a valóságban valószínűleg magasabb az arány, mivel a Központi Statisztikai Hivatal 2016. évi mikrocenzusból számított romanépesség-bebecslése szerint Lenti járásban 6,3-14,9% között van a roma népesség aránya.

Részben a határok közelsége miatt több más nemzethez tartozó kisebbség (német, horvát, szlovák, szlovén, román) tagjai is életvitelszerűen élnek a térségben, de pontos adat róluk sem található, biztos, hogy összességében kevesebb mint 1%-a tartozik a térség lakosságának egyéb nemzeti kisebbséghez.

A képzettség tekintetében továbbra is a megyei és országos alatti átlagok jellemzőek (KSH 2019. január 1. szerinti adata alapján) a közép- és felsőfokú végzettségűek számában a korábbi népszámlálási adatokhoz hasonlóan. A 22 év felettek körében a felsőfokú végzettségűek aránya 10,2% az országos 34,3% és a régiós 21,4% értékhez képest, míg a 18 évesnél idősebbek körében a legalább érettségizettek aránya 42,3%-ra emelkedett, ami még mindig jelentősen alacsonyabb a megyei átlagnál (61,9%). A helyi lakosság iskolázottsági mutatói tehát az országos átlag alattiak, az alacsony iskolai végzettségűek vannak túlsúlyban az aktív korú népességben, amely miatt a foglalkoztatás területén az alacsonyabb képzettséget, vagy betanított munkát igénylő munkahelyek jellemzőek.

A népesség összetételéből és a képzettségi szintek arányából részben következik az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem országos és megyei átlagtól való elmaradása, 18,28%-al és 5,3%-kal alacsonyabb a jövedelemszint (KSH 2020. január 1. szerinti adata alapján) a térségben, mint az országos és a megyei átlag.

A térség közbiztonsága jónak tekinthető, mivel a regisztrált bűncselekmények száma ezer lakosra vetítve 8,23%-kal kevesebb (KSH 2021. január 1. szerinti adata alapján), mint az országos átlag és az elkövetéseket tekintve is a kevésbé súlyos esetek (betörés, lopás stb.) jellemzők.

Lakhatás szempontjából a térségben lakók nagy része családi házban él, társasház vagy tömbház csak néhány településen található. Az új építésű ingatlanok száma az elmúlt években minimális volt, évente átlagosan 1-2 településen kapott 1-1 ingatlan használatbavételi engedélyt. Az év folyamán épített lakások aránya 1000 lakásra 2021-ben 0,1% volt (KSH 2021. január 1. szerinti adata alapján). A lakásépítések száma évek óta stagnál, 2000 óta folyamatosan csökkent. A lakások jelentős része megfelelő életfeltételeket biztosít az ott élőknek, a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások száma a lakott lakásokon belül 20%. A közszolgáltatásokat tekintve a térségben minden településen megfelelő az áram- és a gázellátás. Jó minőségű ivóvíz biztosított a településeken kiépített ivóvízvezeték-hálózaton keresztül, amelybe a lakások 93,8%-át (KSH 2020. január 1. szerinti adata alapján) bekötötték a térségben, amely minimálisan alacsonyabb arány a megyei és országos átlaghoz képest. Települési szinten 71,9%-100% között mozog a bekötött lakások aránya. A legnagyobb problémát a közcatorna térségen belüli nagyarányú hiánya jelenti, 50%-án a településeknek (meglévő lakások 60,4%-át kapcsolták be a hálózatba) nem megoldott a szennyvízkezelés, ami rontja az ott élők életminőségét és környezetvédelmi szempontból is problémát jelent. A 2014-2020-as időszakban javult a térség csatornázottsága, mivel 9 településen egyedi szennyvíztisztítási hálózatot alakítottak ki a Vidékfejlesztési Program támogatásával.

A kommunikációs szolgáltatások közül a szélessávú internetkapcsolat a legtöbb településen elérhető, azonban leginkább a kistérségeken a minősége nem mindig megfelelő. A térség jelentős részén megtörtént az optikai hálózat fejlesztése is. A mobil hálózatok szolgáltatásai a legtöbb településen elérhetőek, leginkább a határ mentén fekvő falvakban és a domborzatilag kedvezőtlen helyen fekvő területeken okoz gondot a szolgáltatása megfelelő használata. Postai szolgáltatások csak 5 településen (térség 11,9%-án) biztosítottak postahivatalban, mindenhol máshol csak mozgópostai szolgáltatás működik, amellyel a térség teljes ellátását megoldották.

Az egészségügyi alapellátás esetében szintén a mikro térségi központokba való koncentrálttság jellemző, mivel háziorvosi rendelők csak itt találhatóak, illetve a Lentiben, ahol 3 körzetben várják a betegeket. Ezek vegyes praxisok, míg a térség központjában önálló körzetekben látják el a gyermek- és felnőtt pácienseket. Szakorvosi ellátást Lentiben tud a lakosság igénybe venni, a kórházi ellátás pedig Zalaegerszegen biztosított. Szociális ellátást biztosító intézmény (alap- és szakosított ellátás egyaránt) a térségben 6 helyszínen érhető el, míg a szociális étkeztetés minden településen megoldott.

Alapfokú oktatási intézmény 3 településen működik, ebből két általános iskola Lentiben található, ahol egy gimnáziumban és egy szakképző iskolában a középfokú oktatás is elérhető.

Közművelődés szempontjából a térségben jól működik és ezáltal minden településen elérhető a könyvtári szolgáltatás mozgókönyvtári ellátással. 2020-tól a Nemzeti Művelődési Intézet támogatásával valamennyi településen dolgozik közművelődési szakember, akik számára képzést is biztosítottak. A 2014-2020-as időszakban kialakított közösségi szolgáltató terek is folytatják tevékenységüket és a Vidékfejlesztési Program támogatásával Kerkakutason új többfunkciós közösségi központot hoztak létre. Munkájuknak köszönhetően az elmúlt években több településen is aktívabbá váltak a közösségek, melyek hozzájárulnak a térség fejlődéséhez.

A közösségi életben nagy szerepük van a civil szervezeteknek, amelyből 126 db (www.birosag.hu alapján) működik a térségben, amelyből 76 db egyesület. A települések közel harmadán (35%) nincs bejegyzett civil szervezet, és a szervezetek 43,6%-a a térség központjában Lentiben működik. Regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma 6 db volt (KSH 2020. január 1. szerinti adata alapján), ami országos átlag feletti és a megyei átlag alatti. Működés szempontjából a kulturális-, sporttevékenységet és polgárőr feladatokat ellátó szervezetek a jellemzők, akik

meghatározó szerepet játszanak a közösségi életben és számos rendezvény szervezői, hagyományok, kulturális értékek őrzői.

Összességében az aprófalvas térségre az előregedés jellemző és a határok közelsége, illetve egyéb megélhetést nehezítő körülmények miatt a fiatalok elvándorlása is fokozott. Az életminőséget meghatározó tényezők közül több esetben elmaradás figyelhető meg (elérhetőség biztosítása, szennyvízkezelés megoldása, közszolgáltatásokhoz – oktatás, egészségügyi ellátás, közművelődés – való hozzáférés), amelynek mérséklése szükségszerű. A demográfiai folyamatok következményeként az aprófalvak fennmaradása veszélyben van, az itt élők életminőségének javítása érdekében tudatos fejlesztéseket kell indítani.

- **Gazdasági helyzet:**

A térség foglalkoztatási mutatói az elmúlt években kedvező képet mutattak, mivel a legtöbb vizsgált adat értéke általában a megyei és az országos átlag alatt volt. A 2021-es adatok szerint a térségben a regisztrált munkanélküliek száma 367 fő volt, majdnem 100 fővel kevesebb, mint 2020-ban. A 2021-es TEIR adatok alapján a 25 év alatti nyilvántartott álláskeresők aránya 10,4%, ami alacsonyabb a megyei és országos átlagnál. A 45 év feletti nyilvántartott álláskeresők aránya 55%, ami megegyezik a megyei átlaggal, de magasabb az országos átlagnál. Ezekből az értékek is jól tükrözik a Lenti járásra jellemző előregedést, a fiatal korú lakosság csökkenő számát. Mindenképpen kiemelendő azonban az, hogy a legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya 34,9% (KSH 2021. január 1. szerinti adata alapján), ami alacsonyabb a megyei és országos átlagnál, de szükség van a betanított jellegű munkakörök számának növelésére, hogy ez a réteg is aktív munkaerő-piaci szereplővé válhasson, illetve törekedni kell arra, hogy minél többen a piaci igényeknek megfelelő szakmát szerezhessenek képzési programok elindításával.

A közfoglalkoztatás a térségben az elmúlt években elsősorban a tartós munkanélküliek, illetve a korábban segélyezették számára jelentett munkalehetőséget, ahol mára csak azok az aktív korúak maradtak, akik az elsődleges munkaerőpiacra nem tudnak belépni. Számukra lehetőséget jelentett a település START munkaprogramba való részvétele, ahol értékteremtő munkát tudtak/tudnak végezni mezőgazdasági termeléssel, alapanyagok terméké váló feldolgozásával (pl. lekvár, szörp, húskészítmények stb.), vagy településszépítő tevékenységekkel (pl. térkövezés stb.). A LEADER program támogathatja ezeknek a kezdeményezéseknek a fejlesztését, lehetőséget adva az értékteremtésre. A térség gazdaságának alapját képező vállalkozói szektorban 836 db egyéni vállalkozás és 374 db társas vállalkozás (KSH 2019. január 1. szerinti adata alapján) működik, akik a foglalkoztatásban jelentős szerepet játszanak. A települések 1/7-én egyáltalán nem működik vállalkozás, ezek egy kivételével 50 fő alatti települések. A működő vállalkozások száma ezer lakosra vetítve 77,3 db (KSH 2019. január 1. szerinti adata alapján), ami jelentősen az országos (88,5 db) és a megyei (86 db) átlag alatt van. A térségben a társas vállalkozások jelentős része (86%, 322 db vállalkozás) mikrovállalkozás 10 fő alatti foglalkoztatással és ez az arány jellemző az egyéni vállalkozásoknál is. 2012-ben a KSH adatai alapján 27 db társas vállalkozás foglalkoztatott 10-49 fő közötti dolgozót, 7 db 50-249 főt és 1 vállalkozásnál, amely a Schunk Carbon Technology Kft. több mint 250 fő, a NAV adatbázisa alapján 393 fő dolgozik. Ezek alapján egyértelműen látható, hogy a foglalkoztatásban jelentős szerepet vállaló mikrovállalkozások versenyképességének megőrzése, tevékenységük fejlesztése szükséges, hogy megőrizhetők, esetleg bővíthetők legyenek a munkahelyek a térségben.

A vállalkozások legnagyobb részének székhelye és működési területe Lentiben található, 59,5%-ukat jegyezték be a járási központba, emellett nagyobb számban a 4 legnagyobb községben vannak jelen (16%-a az 1210 db vállalkozásnak). A kisebb településeken 1-2 vállalkozás található csak, amelyek elsősorban szolgáltatásokat nyújtanak a lakosság számára.

Tőkeerő szempontjából látható, hogy a tervezési területünkön működő vállalkozásoknál az egy lakosra jutó jegyzett tőke jelentősen elmarad az országos átlagtól (2189,2 eFt/fő) (KSH 2020. január 1. szerinti adata alapján), annak

mindössze csak 46,55%-át éri el a térségben a 1019,2 eFt/fő értékkel. Ez a zömében mikrovállalkozásokból álló gazdasági szféra tőkeszegénységére utal, amelyek számára elsődlegesen a piacon maradás a legfontosabb és az előre menekülés érdekében törekednek fejlesztések megvalósítására. Körükben az előzetes felmérés alapján most is jelentős a fejlesztési igény, amely megvalósítására a fejlesztési stratégia tervezett intézkedéseivel nyújtunk lehetőséget.

A vállalkozások ágazatok szerinti felosztása alapján elmondhatjuk, hogy domináns a szolgáltató vállalkozások száma és meghatározó az ipar-építőiparban működő 244 db gazdasági szervezet.

Az iparon belül a legnagyobb foglalkoztató ágazat a gépipar, a faipar. A faipar területén a legnagyobb foglalkoztató a novai ADA Hungária Bútorgyár Kft., a lenti Németh-Fa Kft., Jeld-Wen Kft. és Zalaerdő Zrt.. A gépipar területén Csesztregen található két nagyobb foglalkoztató. A Femat-Hungária Kft. autóiipari, cementipari területre készít gyártóberendezéseket, míg a Schunk Carbon Technology Kft. a térség legnagyobb munkáltatójaként üvegszál erősítésű gyűrű- és különböző keferendszerek gyártását végzi. Az olajipar elmúlt években dinamikus fejlődő vállalata a LOG VALVE Kft. Kiemelendő még a helyi nyersanyagra épülő CREATON South-East Kft., amely a régió meghatározó cserépgyártással foglalkozó vállalkozása. A mezőgazdasági vállalkozások közül a „Kerka-Genetics” Kft. a legjelentősebb, de meghatározó a Cserta Tej Kft. és az Agro-Metz Kft. is. Jelentős az östermelők száma (682 fő regisztrált személy) is, akik közül jelentős számban foglalkoznak méhészettel.

A szolgáltató szektorban az idegenforgalom és a kereskedelem területén működik a legtöbb vállalkozás, melyek közül a Lenti Gyógyfürdő Kft. a legnagyobb foglalkoztató, amely a térség meghatározó turisztikai attrakcióját a Lenti Termálfürdő és Szent György Energiapark létesítményeit üzemelteti. Az idegenforgalom húzóágazatnak tekinthető, elsősorban Lentiben, de több település is rendelkezik vonzerőt jelentő látnivalóval (pl. pákai Öveges József Emlékház, a novai „suttogó” templom, a tájházak Rédicson, Csesztregen és Pákán stb.). Szolgáltatási szempontból a térségben kereskedelmi magán (vagy egyéb) és falusi szálláshelyek is jellemzőek. A járási települések ¼-én található kereskedelmi szálláshely, amely szállástípus férőhelyszáma 2011-től csökken, 2014-ben jelentős növekedést mutat 1550 db volt. A legtöbb ilyen típusú szálláshely férőhely Lentiben található (567 db). Az egyéb szálláshelyek férőhelyeinek száma 2012-től kismértékben fokozatosan nő, 2014-ben 896 férőhely volt elérhető a vendégek számára, amelybe beletartoztak a falusi szálláshelyek is 144 db férőhellyel. Ez a típusú szálláshely a települések 35%-án megtalálható. A kereskedelmi szálláshelyeken 97 078 db vendégéjszakát regisztráltak 2016-ban, a legtöbbet a Márokföldön, Lentiben, Gosztolán és Nován található szállásokon. Általában 1-3 éjszakát töltenek a látogatók a térségben és kulturális, természeti örökség a legfőbb vonzerő, ami miatt hosszabb időt töltenek el a különböző szolgáltatóknál. A térség domborzati és természeti viszonyai kitűnően alkalmas a kerékpáros turizmusra. A térség turisztikai versenyképességének megőrzése érdekében szükséges a szálláshelyekhez kapcsolódó szolgáltatások és a meglévő attrakciók, látnivalók fejlesztése, közös, teljes területre kiterjedő marketingje.

7.2 SWOT analízis

<p>ERŐSSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kedvező geopolitikai helyzet, két hármashatár, Ausztria, Szlovénia, Horvátország közelsége. - Jelentős Natura 2000 területek, értékes flóra, fauna, jó adottságú erdők, változatos táj, megőrzendő természeti értékek. - Térségi összehasonlításban is jelentős turisztikai potenciál, kiemelten ökoturizmus területén. - Helyi termék előállításához rendelkezésre álló, műveletlen kistelepülési és zártkerti területek. - Megőrzendő népi építészeti emlékek, kulturális örökség, jelenleg is élő, hagyományos falusi életformához kötődő szokások, tevékenységek. - Aktív hagyományőrző, értékteremtő, szabadidő hasznos eltöltését segítő civil szervezetek, települési közösségek és közösségi kezdeményezések. - Határon átnyúló kapcsolatrendszerek a köz-, civil-, vállalkozói szférában. 	<p>LEHETŐSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Civil szervezetek közösségi együttműködésben szerzett tapasztalatai, humánkapacitása a térség fejlesztésére. - Helyi termékek, fogyasztási cikkek iránti igény növekedése, magasabb hozzáadott értékű termékek előállítása, értékesítés megoldása. - Kiemelkedő természeti (Natura 2000 területek), kulturális adottságokra, hagyományokra, épített örökségre épülő vidékfejlesztés, értékteremtés. - A környezettudatosság és fenntarthatóság elveit követő közösségi és vállalkozási beruházások megvalósítása, „slow turizmus” térnyerése. - Aprófalvak és zártkerti területek adottságaira alapozható „szelíd” gazdaságfejlesztés elindítása. - Terület- és vidékfejlesztést támogató hálózat kiépítése ágazatok együttműködésével.
<p>GYENGESÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kedvezőtlen demográfiai folyamatok, alacsony népességmegtartó erő, fiatalok elvándorlása. - Hátrányos helyzetűek növekvő aránya, összetett, egyre mélyülő társadalmi problémák (szegénységi kockázat, szociális feszültségek, foglalkoztatási problémák). - Kedvezőtlen gazdasági struktúra (nagy foglalkoztatók hiánya, kisvállalkozások tőkehiánya), szférák forráshiánya. - Alacsony feldolgozottságú mezőgazdasági termékek, értékesítési és piacra jutási problémák. - Képzett munkaerő hiánya, elvándorlása, kapacitáshiány a fejlesztéseket elősegítő humán erőforrásban. - Alapinfrastruktúra rossz állapota (pl. külterületi, összekötő utak, rossz energetikájú épületek), hiányos települési infrastruktúra (pl. szennyvízkezelés megoldatlansága). - Gyenge együttműködési képesség a térségi szereplők között. 	<p>VESZÉLYEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elhúzódó recesszió tovább növeli a hátrányos helyzetű rétegek leszakadását, a társadalmi feszültséget. - A dinamikusabb külső térségek, határon túli kedvezőbb adottságok szívó hatására fokozódó munkaerő elvándorlás, aprófalvak elnéptelenedésének növekedése. - Elhúzódó energiaválság, növekvő infláció hatására a vállalkozások, az önkormányzatok és a civil szféra tőkehiánya. - Fejlettebb térségekhez viszonyított alacsonyabb bérszínvonal miatti fizetőképes kereslet csökkenése a magasabb hozzáadott értékű termékek iránt. - Globális klímaváltozás és hatásai miatt fokozódó környezeti problémák (aszály, árvizek stb.). - Forráshiány miatti alapvető infrastrukturális fejlesztések elmaradása, ezek kedvezőtlen hatásainak növekedése.

A Lenti és Térsége HACS HFS-ének célrendszere, az indikátorok meghatározása a SWOT analízisre épül. A tervezett intézkedéseinket a térség erősségei, lehetőségei alapján határoztuk meg, hogy csökkentjük a térség gyengeségeit, kivédjük a veszélyeket.

A térség kiemelkedő természeti (Natura 2000 területek), kulturális adottságaira, hagyományaira, épített örökségére épülő vidékfejlesztés, értékteremtés lehetőséget az aktív hagyományőrző, értékteremtő, szabadidő hasznos eltöltését segítő civil

szervezetek, települési közösségek és közösségi kezdeményezések erősséghez kapcsolva, egy elkerülő stratégiát alkalmazva megvalósíthatók a Községi fejlesztések intézkedésben megfogalmazott célok és a kisléptékű fejlesztések támogathatják a közösségek fejlődését. Az intézkedés hozzájárul a települések népességmegtartó erejének növeléséhez, a fiatalok elvándorlásának mérséklődéséhez.

A térségben rejlő kedvező geopolitikai helyzetre alapozva egy védekező stratégiával mérsékelhető lesz az elhúzó energiaválság, növekvő infláció hatására a vállalkozások, az önkormányzatok és a civil szféra tőkehiánya veszély. A Mikroállalkozások és helyi termék előállítók fejlesztése intézkedés támogatja a vállalkozások versenyképességének növelését és piaci pozíciójuk megőrzését, lehetőséget adva a környezettudatosság és fenntarthatóság elveinek megfelelő fejlesztésekre. Ehhez kapcsolódik az intézkedés másik célterülete, amely az alacsony feldolgozottságú mezőgazdasági termékek, értékesítési és piacra jutási problémák gyengeséget a helyi termékek, fogyasztási cikkek iránti igényének növekedése, magasabb hozzáadott értékű termékek előállítása, értékesítés megoldása lehetőséggel összekapcsolva egy fejlesztő stratégiát alkalmazva a helyi termék előállításához kapcsolódó fejlesztéseket támogathat, amellyel piacképes, magasabb hozzáadott értékű termékkel tudnak a helyi termelők megjelenni a vásárlók előtt.

A térségi összehasonlításban is jelentős turisztikai potenciál (termál- és gyógyvíz, természeti értékek gazdagsága, gasztronómiai- és kulturális értékek, határmentiség), kiemelten ökoturizmus területén (tavak, vízfolyások, kijelölt és karbantartott túraútvonalak, kisvasúthálózat) erősséghez kapcsolódva egy offenzív stratégiát folytathatunk. A térségi adottságokra építve a bővíthetnek a turisztikai szolgáltatások a szálláshelyeken, új attrakciók jöhetnek létre és növekedhet a „slow turizmus” térnyerése Turisztikai fejlesztések támogatása intézkedés céljainak megfelelően.

8. A stratégia beavatkozási logikája

A beavatkozási logika LEADER vonatkozású rövid összefoglalása

A LEADER beavatkozás a HFS-en keresztül, az SO8 vonatkozásában megállapított számos szükséglet kielégítéséhez hozzájárul. A KAP ST-ben foglalt SWOT elemzés erősségként említi az ország vidéki térségeit lefedő LEADER hálózatot, amely helyi ismerettel, kapcsolatrendszerrel, fejlesztéspolitikai és program végrehajtói tapasztalattal rendelkező helyi erőforrást biztosít a helyi fejlesztésekhez. Ugyanakkor veszélyként említi ezen erőforrás további erodálódását. E két megállapításra épül az a szükséglet, amely a fejlesztéspolitikai programok végrehajtásához szükséges helyi szintű emberi erőforrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítését szolgálja a LEADER beavatkozás működési és animációs keretéből finanszírozott helyi akciócsoportok hálózata.

A SWOT elemzésben erősségként szerepel, hogy a LEADER a vidéki térségekben jellemzően alacsony tőkeerővel és kockázattűrő képességgel rendelkező mikrovállalkozások és civil szervezetek számára adekvát, kisléptékű, a helyi szükségletekre szabott fejlesztési forrást biztosít. Az elemzés gyengeségként említi a LEADER források korlátosságát, illetve a kisléptékű források felhasználásának a léptékhez képest magas adminisztratív terheit. A fenti erősségre és gyengeségre épül az a szükséglet, amely a helyi/térségi igényekhez illeszthető, ezekre mérhető hatással bíró fejlesztéseket és az ehhez szükséges forrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítéséhez járul hozzá a LEADER helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása.

A SWOT elemzésben gyengeségként szerepelnek a vidéki közlekedési és az egyéb lakossági szolgáltatások minőségének javításához szükséges infrastruktúra fejlettségének területi különbségei. Erre reagál az a szükséglet, amely az életminőséget emelő helyi lakossági szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztését teszi szükségessé. A korábbi évek tapasztalatai alapján a LEADER programnak fontos célja a vidéki élettér fejlesztése a szolgáltatások és az azokhoz szükséges kisléptékű infrastruktúra fejlesztésével, valamint a helyi kötődés és a közösségi kapcsolatok erősítése a közösségeket aktivizáló programokkal és az ahhoz szükséges környezet fejlesztésével. Az Európai Unió vidéki térségeinek hosszú távú jövőképevel összhangban a fenti célok elérése érdekében – elsősorban tudásátadással, jó gyakorlatok bemutatásával – ösztönözni szükséges a társadalmi innovációt és a digitális eszközök adta lehetőségek kihasználását.

8.1 A stratégia jövőképe

Egyesületünk jövőképe, összhangban a LEADER elvekkel a következő: „A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület a határmenti térség természeti- és kulturális, helyi értékeire, turisztikai adottságaira és az itt élők tudására alapozva a fenntarthatóság elveit követve segíti a fejlődést, teremti meg az élhető és éltető vidéket a közösséggel együttműködve megvalósuló, eredményes vidékfejlesztési programmal”.

8.2 A stratégia célhierarchiája

A stratégiánk célhierarchiáját a helyzetfeltárás és a beérkezett projektjavaslatok alapján kialakított jövőképünkhöz illeszkedve határoztuk meg, valamennyi tervezett célterülethez egy-egy átfogó célt rendelve.

1. A vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése

A térség gazdaságának a mikrovállalkozások meghatározó szereplői és jelentős foglalkoztatói, akiknek a piac változó igényeihez rugalmasan kell igazodni, folyamatos fejlesztési igényük van, amit a LEADER források támogatnak. Az őstermelők, kistermelők és kézművesek szerepe szintén fontos a térségünkben, hiszen jelentős mértékben hozzájárulnak az életminőség fenntartásához, a népi mesterségek megőrzéséhez.

A térség adottságai, természeti környezete, határmentisége lehetőséget jelent a turisztikai szolgáltatók számára, akik szintén meghatározó gazdasági szereplői térségünknek. Az új turisztikai trendek (pl. slow turizmus) és a klímaváltozás hatásaira való reagálás teremtette meg az igényt, hogy a LEADER források felhasználásával természeti és egyéb értékekre, adottságokra épülő, komplex, fenntartható turisztikai fejlesztések valósulhassanak meg.

A térség gazdaságának fejlesztése kiemelten fontos a népesség megtartása, a vidéki közösségek megőrzése érdekében, amihez elengedhetetlen a vállalkozói, termelői szféra képviselőinek támogatása.

2. Helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése

A térségben élők és idelátogatók helyi termékek, fogyasztási cikkek iránti igényének növekedése, valamint a járványhelyzet hatásai miatt az egészséges, helyben elérhető élelmiszerek iránt megnövekedett kereslet az őstermelők, kistermelők részére szélesítette az értékesítési piacot. A helyi termékek és szolgáltatások, helyi kézművesek tevékenységeinek fejlesztésével támogatjuk az éltető vidék megteremtését, hozzájárulva a helyi életminőség javításához.

3. Közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése

A közösségi élet, közösségi marketing és közösségi terek infrastrukturájának fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése cél a települések fejlesztési terveihez kapcsolódik, akik számára a közösségi élet színtereinek és a településképet meghatározó létesítményeknek a megújítása, a közösségi programlehetőségek bővítése, helyi értékek megőrzése a legfontosabb az élhető vidék megteremtéséhez. A 2014-2020-as időszak civil közösségfejlesztési programjának tapasztalatai alapján, a szervezetek igényeit figyelembe véve egyéni fejlesztések támogatásával szeretnénk segíteni az aktívabb társadalmi összefogás, erősebb helyi identitás megteremtését, a közösségi gondolkodás és munkavégzés ösztönzését.

9. Cselekvési terv

9.1 Az intézkedések leírása

1. számú intézkedés: Községi fejlesztések

1) Az intézkedés megnevezése: Községi fejlesztések

2) Specifikus cél:

Községi élet, községi marketing és községi terek infrastruktúrájának fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése.

3) Indoklás, alátámasztás:

A tervezési terület településeiben a 2014-2020-as időszakban számos községi célú, faluképet javító, a vidéki örökség megőrzését célzó fejlesztés és civil községek fejlődését segítő beruházás (eszköz, felújítás stb.) valósulhatott meg LEADER forrásból, amelyet jól kiegészített a Magyar Falu Program fejlesztési kerete hasonló célok megvalósítását támogatva. A térség fejlődése, népességmegtartó erejének növelése érdekében tovább kell folytatni a megkezdett fejlesztéseket, hogy vonzó falukép, a szabadidő hasznos eltöltését segítő és a közbiztonságot erősítő beruházások valósulhassanak meg. Fontos emellett azoknak az értékeknek a megőrzése is, amely a térség múltjához, hagyományaihoz tartoznak és a vidék sokszínűségét, értékeit bizonyítják. A civil községek tevékenységeinek támogatásával erősíthetők a településen élők közötti kapcsolatok és tapasztalataikkal, erőforrásaikkal támogathatják a térség fejlesztését.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

Az LTVE HACS területén támogathatók a települések és civil községek fejlesztése érdekében az új épület, építmény építése; épület, építmény felújítása, bővítése, korszerűsítése; energiahatékonyságot javító fejlesztések; új eszköz(ök), új gép(ek) beszerzése, új technológiai rendszer(ek) kialakítása; megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása; rendezvényszervezés; marketing tevékenység; kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása; projektelőkészítés, mérnöki feladatok, projektmenedzsment.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése.

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

1. célterület esetén: Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek.

Bevett egyház elsődlegesen vallási tevékenységet végző belső egyházi jogi személye.

2. célterület esetén: Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyesületek, alapítványok, közalapítványok)

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- a nemek közötti, a társadalmi esélyegyenlőtlenség és a hátrányos helyzet csökkentését célzó kezdeményezések ösztönzése,
- a térség szempontjából újszerű, innovatív megoldások,
- fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság,
- projektterv minősége,
- térségi szempont

9) Tervezett forrás:

- a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás: 120.727.942 Ft
- b) a támogatás intenzitása: legfeljebb 100%
- c) a projektméret korlátai:
  1. célterület esetén: min. 2.000.000 Ft – max. 20.000.000 Ft
  2. célterület esetén: min. 500.000 Ft – max. 10.000.000 Ft
- d) a támogatás módja: Vissza nem térítendő támogatás, hagyományos költségelszámolás.

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:

2024. I. félév – 2026. I. félév

11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:

24 hónap

12) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma: minimum 5 db

Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: minimum 2 db

2. számú intézkedés: Mikrovállalkozások és helyi termék előállítók fejlesztése

1) Az intézkedés megnevezése: **Mikrovállalkozások és helyi termék előállítók fejlesztése**

2) Specifikus cél:

A vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése

Helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése

3) Indoklás, alátámasztás:

A térségi vállalkozások jelentős része mikrovállalkozás, akik az önfoglalkoztatás által és néhány fős dolgozói állományukkal jelentős szerepet vállalnak a térségben foglalkoztatóként. A vállalkozások többsége a megélhetést tudja biztosítani a tulajdonos és esetleg a néhány foglalkoztatottja részére, de jellemzően nem rendelkezik olyan megtakarítással, nem tud annyi hasznot termelni, amellyel a piaci igényeknek megfelelő, a hosszú távú fennmaradást biztosító fejlesztéseket teljes mértékben önerőből tudná valósítani. Az aprófalvas térségben sok esetben a vállalkozás indítása és működtetése jelenti az egyetlen munkalehetőséget az önfoglalkoztatás által, aminek reagálni kell a piaci igényekre fejlesztésekkel. Az intézkedés működő vállalkozások fejlesztéseit támogatja, amelyek hozzájárulnak a munkahelyek létrehozásához, fenntartásához és bővítéséhez, valamint a versenyképesség megőrzéséhez.

A 2014-2020-as időszakban az élelmiszer előállítók és kézműves terméket készítőik számára több új lehetőség nyílt az értékesítésre, a vásárlói igényekre reagálva a térség kisebb-nagyobb falvaiban többen is gazdálkodásba kezdtek, az egészséges, helyi élelmiszer iránti igény a vendéglátásban és a falusi vendégasztal szolgáltatás keretében is növekedett. A termékeket előállító családoknak ez a tevékenység csak akkor biztosít megélhetést, ha ki tudják alakítani a megfelelő termékpalettát, gazdaságosan tudják előállítani a termékeket és megteremtik az értékesítés feltételeit. Az önellátás és önfenntartás felé vezető

úton szükség van azoknak a kézműveseknek és élelmiszer előállítóknak a támogatására, akik magasabb hozzáadott értékű termékkel kívánnak a piacon megjelenni, illetve biztosítani szeretnék megélhetésüket.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

Az LTVE HACS területén támogathatók a vidéki településeken kezdő és működő mikrovállalkozások fejlesztése, fenntartása, és a helyi termékek és szolgáltatások, helyi kézművesek tevékenységeinek fejlesztése érdekében:

1. célterület esetén: új épület, építmény építése; épület, építmény felújítása, bővítése, korszerűsítése; energiahatékonyságot javító fejlesztések; új eszköz(ök), új gép(ek), új berendezés(ek), immateriális javak beszerzése, új technológiai rendszer(ek) kialakítása; megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása; marketing tevékenység; kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása; projektelőkészítés, mérnöki feladatok, projektmenedzsment.

2. célterület esetén: új épület, építmény építése; épület, építmény felújítása, bővítése, korszerűsítése; energiahatékonyságot javító fejlesztések; új eszköz(ök), új gép(ek), új berendezés(ek) beszerzése, új technológiai rendszer(ek) kialakítása; megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása; marketing tevékenység; kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása; projektelőkészítés, mérnöki feladatok, projektmenedzsment.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése.
- Nem mikrovállalkozásnak minősülő támogatást igénylő beruházása, fejlesztése.

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

1. célterület esetén: egyéni vállalkozó

jogi személyiségű vállalkozások (mikrovállalkozások), jogi személyiségű nonprofit szervezetek (mikrovállalkozásnak minősülő nonprofit gazdasági társaságok)

2. célterület esetén: természetes személyek, őstermelők

egyéni vállalkozó

jogi személyiségű vállalkozások (mikrovállalkozások), non-profit vállalkozások (mikrovállalkozások)

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- a nemek közötti, a társadalmi esélyegyenlőtlenség és a hátrányos helyzet csökkentését célzó kezdeményezések ösztönzése,
- a térség szempontjából újszerű, innovatív megoldások,
- fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság,
- projektterv minősége,
- térségi szempont

9) Tervezett forrás:

- a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás: 103.000.000 Ft
  - 1. célterület esetén: 75.000.000 Ft
  - 2. célterület esetén: 28.000.000 Ft
- b) a támogatás intenzitása: 65%
- c) a projektméret korlátai:
min. 2.000.000 Ft – max. 20.000.000 Ft
- d) a támogatás módja: Vissza nem térítendő támogatás, hagyományos költségelszámolás.

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:

2024. I. félév – 2026. I. félév

11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:

24 hónap

12) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma:

- 1. célterület esetén: minimum 4 db
- 2. célterület esetén: minimum 2 db

Új munkahelyek száma:

- 1. célterület esetén: minimum 1 fő

3. számú intézkedés: Turisztikai fejlesztések támogatása

1) Az intézkedés megnevezése: **Turisztikai fejlesztések támogatása**

2) Specifikus cél:

A vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése

3) Indoklás, alátámasztás:

A térség természeti és kulturális értékei, ma is élő hagyományai, elhelyezkedése (3 ország közelsége), túraútvonalai és az alacsony forgalmú utak miatt kitűnő adottságokkal rendelkezik az aktív turizmus iránt érdeklődők szabadidő eltöltéséhez, pihenéséhez. 2007-től pályázati támogatással több új szálláshelyet hoztak létre, újítottak meg, a Kisfaludy Program forrásai számos magán szálláshely felújítását segítették. A változó turisztikai trendek és a vendégek igényei alapján szükség van a turisztikai szolgáltatások megújítására, új attrakciók létrehozására, amellyel növekedhet a „slow turizmus” térnyerése.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

Az LTVE HACS területén a támogatási kérelem benyújtásakor is turisztikai tevékenységet végző kérelmező, természeti és egyéb értékekre, adottságokra épülő, komplex, fenntartható turisztikai fejlesztésének kidolgozása, megvalósítása támogatható új szálláshely kialakítása, szálláshely férőhelyeinek bővítése nélkül: új épület, építmény építése; épület, építmény felújítása, bővítése, korszerűsítése; energiahatékonyságot javító fejlesztések; új eszköz(ök), új gép(ek), új berendezés(ek), immateriális javak beszerzése, új technológiai rendszer(ek) kialakítása; megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása; marketing tevékenység; kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása; projektelőkészítés, mérnöki feladatok, projektmenedzsment.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

- Lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése.
- Új szálláshely kialakítása, meglévő szálláshely férőhelyeinek bővítése.

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

természetes személyek
 egyéni vállalkozó

jogi személyiségű vállalkozások (mikrovállalkozások), jogi személyiségű nonprofit szervezetek (mikrovállalkozásnak minősülő nonprofit gazdasági társaságok)

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- a nemek közötti, a társadalmi esélyegyenlőtlenség és a hátrányos helyzet csökkentését célzó kezdeményezések ösztönzése,
- a térség szempontjából újszerű, innovatív megoldások,
- fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság,
- projektterv minősége,
- térségi szempont

9) Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás:
38.000.000 Ft
- a támogatás intenzitása: 65%
- a projektméret korlátai:
min. 2.000.000 Ft – max. 20.000.000 Ft
- a támogatás módja: Vissza nem térítendő támogatás, hagyományos költségelszámolás.

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:

2024. I. félév – 2026. I. félév

11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:

24 hónap

12) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: minimum 2 db

9.2 Együttműködések

a) Térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítása

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület a LEADER Helyi Akciócsoportok számára meghirdetendő térségek közötti együttműködések támogató felhívás alapján 1 projektben kíván részt venni.

1. **Nyugat-dunántúli HACS Akadémia:** A Nyugat-dunántúli régió LEADER Helyi Akciócsoportjai a 2014-2022-es program keretében valósították meg a teljes régiót lefedő együttműködési programjukat, amelynek célja a közösségépítés, szemléletformálás, tudásátadás, képzés volt. Az LTVE HACS résztvevőként vállalt szerepet a projekt megvalósításában. Az eddigi régiós egyeztetések alapján a 2023-2027-es időszakban is tervezzük a Nyugat-dunántúli HACS Akadémia folytatását.

Tervezett tevékenységek: Jó gyakorlatok megismerése tanulmányutak segítségével, a HACS-ok kompetenciáinak fejlesztése, a régióban működő LEADER szervezetek közötti hatékonyabb együttműködés kialakításának elősegítése.

Tervezett partnerek: Nyugat-dunántúli Régióban működő akciócsoportok által alkotott konzorcium.

Tervezett költségvetés: 2,5 millió Ft.

b) Egyéb együttműködések megvalósítása

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület a 2023-2027 közötti időszakban nem tervezi egyéb együttműködésben való részvételét.

9.3 Kommunikációs terv

1) Célcsoportok meghatározása:

A Helyi Fejlesztési Stratégia sikeres megvalósítása érdekében fontosnak tartjuk a célcsoport specifikus kommunikációt és a nyilvánosság biztosítását a tervezés és megvalósítási során. A LEADER programunk fő célcsoportjai a tervezési területünket jelentő 42 település szereplői: önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, mikrovállalkozások képviselői, turisztikai szálláshely üzemeltetők és szolgáltatók, helyi termék előállítók. Kapcsolatot tartunk azokkal a szakmai szervezetekkel (pl. Zala Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ), akik segítségével célirányosan szólíthatjuk meg a fejlesztéseket tervezőket.

2) Kommunikációs eszközök, tevékenységek típusai, nyilvánosság tájékoztatásának módja:

Az információk eljuttatásához a lehető legtöbb kommunikációs eszközt használjuk: személyes, fejlesztésspecifikus egyeztetések, konzultációk; tájékoztató fórumok és műhelymunkák; e-mail; írásbeli tájékoztató anyagok; közösségi rendezvények.

A pályázók és a szélesebb nyilvánosság tájékoztatását az alábbi kommunikációs csatornák használatával végezzük:

- A térségben elérhető nyomtatott sajtótermékeken (Zalai Hírlap – megyei napilap, Lenti és Vidéke – térségi havilap) keresztül.
- A térségben elérhető helyi televíziók és rádió (Muravidéki Magyar Rádió, Lenti Televízió Kft. és a Kerkamédia Bt. által üzemeltetett televíziók) segítségével.
- Települési honlapokon és tájékoztató anyagokon való megjelenéssel.
- A www.lentileader.hu egyesületi honlap és az egyesület Facebook-oldala (<https://www.facebook.com/lentileader/>) segítségével.

A kommunikációs eszközök közül a fiatalok megszólításában az elektronikus, az idősebb korosztály esetében a nyomtatott kommunikációs csatornákat alkalmazzuk.

3) A HACCS dokumentumaihoz és a HACCS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja:

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület a LEADER program megvalósításához kapcsolódó folyamatos kommunikáció mellett az egyesület valamennyi tevékenységénél, dokumentumainál (jogszabályi előírások figyelembevételével) a nyitottság elvét követi. A szervezethez kapcsolódó beszámolókat, közgyűlési meghívókat stb. közzé tesszük a honlapon, a lehető legtöbb módon biztosítjuk a Helyi Akciócsoport dokumentumaihoz és a szervezetről szóló információkhoz való hozzáférést.

4) A kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és humán kapacitás bemutatása:

Az Egyesület kommunikációját az Elnök irányítja, amelyben közreműködik az általa felkért, munkaszervezetben dolgozó személy. A munkaszervezet valamennyi munkatársa rendelkezik megfelelő kompetenciával az egyesület kommunikációs felületeinek (honlap, Facebook-oldal) kezelésében.

5) A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve:

A Helyi Fejlesztési Stratégiával kapcsolatos kommunikációt a tervezési folyamat megkezdésétől a stratégiában foglaltak sikeres megvalósításáig végezzük több ütemben az alábbi folyamatokhoz kapcsolódva:

- HFS tervezése és egyeztetési időszaka: 2022. december – 2023. október
A tervezési időszakban fórumokat, személyes egyeztetéseket tartottunk, tájékoztatást adtunk a tervezési folyamatról honlapon, e-mailen és személyesen.
- HFS megvalósítása, fejlesztési források pályázattal való időszaka – 2024. I. félév
Információ a HACCS oldalán, a lehető legtöbb kommunikációs csatorna felhasználása a széleskörű nyilvánosság biztosítása érdekében.
- Támogatott projektek megvalósításának időszaka – 2024. II. félév – 2026. II. félév
Közvetlen e-mail-es és telefonos kapcsolattartás a nyertes pályázókkal a projekt sikeres megvalósítása érdekében.
- HFS eredményeinek értékelési időszaka – 2026. II. félév – 2027. II. félév
Információk és összefoglaló anyagok közzététele a megvalósult pályázatokról a HACCS honlapján és Facebook-oldalán. Megjelenés a helyi sajtóban a HFS eredményeinek kommunikációja érdekében.

6) A kommunikációs tevékenység pénzügyi terve:

A kommunikációkat költséghatékonyan valósítjuk meg, saját közösségi oldalunk működtetéséhez külön költség nem merül fel, a honlapunk üzemeltetésének pedig évi egyszeri költsége van (jelenleg 19 000 Ft/év). A térségi és megyei sajtóban való megjelenésre évente 50 000 Ft-ot tervezünk.

9.4 Egyéb, a HACCS által megvalósított projektek

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület a 2023-2027 közötti időszakban saját projektként a következő fejlesztést tervezi megvalósítani:

1. Vidékfejlesztési Műhely:

A projekt célja és indoklása: A tervezési területen belüli kapcsolatok építése, erőforrások megosztása rendszeres műhelymunkák megvalósításával, amelynek célja, hogy jó gyakorlatokat megismerjenek a résztvevők térségen belül, megismerjék a térségi szereplők egymást, hogy lehetőség szerint helyben (térségen belül) is megtalálható legyen 1-1 szakember, előadó, fellépő, aki bevonható meghatározott feladatba.

Célcsoportja a tervezési területünkön élők, önkormányzatok, közösségek, vállalkozások és helyi termelők, szakmai szervezetek, akik munkájukkal támogatják a vidékfejlesztést.

Specifikus cél: Közösségi élet, közösségi marketing és közösségi terek infrastruktúrájának fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése.

Tervezett tevékenységek: műhelymunkák szervezése.

Tervezett költségvetés: 4 millió Ft

10. Monitoring és Indikátorok

A monitoring folyamatok eredményeinek révén az Európai Bizottság értékes információkhoz jut, amelyek:

- elemzési szempontból szilárdan megalapozzák a jövőbeni szakpolitikai tervezőmunkát;
- segítséget nyújtanak a szakpolitikai célkitűzések és a programok célkitűzéseinek kidolgozásához, a későbbiekben pedig eszközül szolgálnak a kitűzött célok hosszú távú megvalósulásának mérése során.

A monitoring megfelelő végrehajtásának feltétele, hogy a szakpolitikai célkitűzések és a tervezett intézkedések összhangban legyenek egymással. A kiegyensúlyozott területfejlesztés, során hangsúlyos szerepet kap a foglalkoztatás és növekedés előmozdítása, illetve a szegénység visszaszorítása a vidéki térségekben.

A közös kereten belül végzett értékelés a szakpolitikai intervenciók hatásait hivatott felmérni. Az értékelés tényekkel szolgál a döntéshozatali munkához, és javítja a KAP keretében végrehajtott intervenciók hatékonyságát, hasznosságát és eredményességét. Ezen túlmenően az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot is növeli, és előmozdítja a kapcsolódó tanulási folyamatokat.

Annak érdekében, hogy az értékelések szerves részét képezzék a szakpolitikai döntéshozatali folyamatnak, és teljesüljenek az előírt referenciaértékek, a Bizottság iránymutatásokat és eszköztárat dolgozott ki a jogalkotás minőségének javítása érdekében, melyek követelményeket fogalmaznak meg, és ismertetik a bevált módszereket a KAP kiértékelésére vonatkozóan.

2021. december 6-án az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a KAP-stratégiai tervekhez nyújtott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló (EU) 2021/2115 rendeletet. Ez a rendelet létrehozta a teljesítmény-, monitoring és -értékelési keretet, amelyet 2023 és 2027 között kell majd alkalmazni a közös agrárpolitikára vonatkozóan.

A teljesítmény-, monitoring és -értékelési keret elősegíti, hogy a szakpolitikai hangsúly a szabályoknak való megfelelésről a teljesítményre és az eredményekre helyeződjön át. Ez az új teljesítményalapú teljesítési modell közös teljesítménymutatókat alkalmaz.

Ezek közé a közös teljesítménymutatók közé tartoznak a következő indikátorok:

- kimeneti mutatók, amelyek a KAP végrehajtásának nyomon követésére fognak szolgálni;
- eredménymutatók, amelyek segítségével figyelemmel lehet kísérni, milyen előrelépést érnek el az uniós országok az előre kitűzött célértékek teljesítése terén;
- kontextus- és hatásmutatók, amelyek használatával meg lehet állapítani, hogy általánosságban hogyan teljesít, a szakpolitika a KAP célkitűzéseire képest.

A HACS-okra vonatkozó adatok

- A HACS tervezési területével lefedett települések száma, a lakossági adatok (a HACS területének népességére vonatkozó információ).
- A HACS tagjainak teljes száma az alábbi bontás szerint:
  - azok amelyek valamely közigazgatási szervet képviselnek;
  - azok, amelyek helyi magángazdasági érdekeket képviselnek (például gazdasági szervezetek, helyi vállalkozások stb.);

- azok, amelyek helyi szociális érdekeket képviselnek (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.), valamint
- az egyéb eltérő kategóriákba sorolható tagok.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok teljes száma szervezettípus szerinti bontásban:
  - azon tagok száma, akik valamely közigazgatási szervet képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek helyi magángazdasági érdekeket (például gazdasági szervezeteket, helyi vállalkozásokat stb.) képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek helyi szociális érdekeket (például nem kormányzati szervezeteket, helyi egyesületeket stb.) képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek az egyéb eltérő kategóriákba sorolhatóak.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok neve.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó tagok életkora, kiemelten a fiatalok száma a HACS döntéshozó testületében, 41. életévét be nem töltött személy.

A HACS-ok tevékenységeire vonatkozó adatok

- A HACS által végrehajtott műveletek száma összesen (a HF-ek keretében kibocsátott TO-kban szereplő kedvezményezettek megbontása jogi státusz szerint):
  - a magánszemélyek vagy vállalkozások által végrehajtott műveletek száma;
  - a közigazgatási szervek által végrehajtott műveletek száma;
  - a helyi magángazdasági érdekek képviselői (például vállalkozói szövetségek, kereskedelmi kamara stb.) által végrehajtott műveletek száma;
  - a helyi szociális érdekek képviselői (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.) által végrehajtott műveletek száma;
  - a kutatási szervezetek által végrehajtott műveletek száma;
  - a több, különböző típusú szereplő által közösen végrehajtott műveletek száma;
  - eltérő kategóriákba tartozó szereplő által végrehajtott műveletek száma.
- A HACS által végrehajtott interregionális együttműködési projektek száma.
- A HACS által végrehajtott transznacionális együttműködési projektek száma.
- A tudástranszferhez kapcsolódó műveletek száma, beleértve a fenntartható, gazdasági, társadalmi, környezeti és éghajlatbarát teljesítményre vonatkozó tanácsadást, képzést és tudáscserét.
- A termelői szervezetekkel, a helyi piacokkal, a rövid ellátási láncokkal és a minőségrendszerekkel kapcsolatos műveletek száma, beleértve a beruházások támogatását, a marketingtevékenységeket stb.
- A megújuló energia-termelési kapacitásokhoz kapcsolódó műveletek száma, beleértve a biomassza alapú energiatermelés kapacitásaihoz kapcsolódó műveleteket is.
- A környezeti fenntarthatósághoz, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célok eléréséhez hozzájáruló műveletek száma a vidéki térségekben.
- A munkahelyteremtő műveletek száma.
- A vidéki vállalkozásokat – többek között a biomassza alapú gazdaság területén működő vállalkozásokat – támogató műveletek száma.
- Az intelligens falvakra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos műveletek száma.
- A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához, többek között a széles sávú rendszerekhez való hozzáférést javító műveletek száma.
- A társadalmi befogadás területén végrehajtott műveletek száma.
- Az egyéb, eltérő kategóriákba tartozó műveletek száma.

10.1 Monitoring

A közös kereten belül végzett monitoring kulcsfontosságú információkkal szolgál a KAP végrehajtásáról. Az Európai Bizottság szorosan nyomon követi a mezőgazdasági piacok alakulását, a vidékfejlesztés terén jelentkező fejleményeket és a KAP forrásainak felhasználását.

A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület monitoring és értékelési rendszere a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósításához kapcsolódik, amelynek a koncepcióját a 2014-2020-as időszak, illetve a 2021-2022 átmeneti év tapasztalatai alapján alakítottuk ki. A monitoring célja program hatékony végrehajtásának és a program hatásainak vizsgálata.

Legfontosabb célunk, hogy a forrásfelhasználás ütemes legyen és a forráslekötést az előírt ütemezésnek megfelelően tudjuk teljesíteni, elállás és forrásmaradványok miatti ismételt keret visszaadás esetén pedig az ismételt támogatások rövid időn belül megtörténjenek.

A forráslekötést az első támogatási kérelmek benyújtását követően 2 havonta, a forrásfelhasználást pedig 3 havonta ellenőrizzük a 2023-2027 közötti programozási időszakban.

A monitoring feladatok felelőse a munkaszervezet vezetője, amelyhez adatokat szolgáltatnak a munkaszervezet munkatársai. A monitoring adatok teljesítésében rendszeres kommunikációval együttműködünk a támogatást elnyerő szervezetek képviselőivel.

A helyi felhívásokban az alábbi kedvezményezetteket érintő, monitoring szempontú előírásokat rögzítjük:

- intézkedésenként releváns, reálisan teljesíthető eredményindikátorok
- projekt megvalósításról összefoglaló beszámoló és az eredmény bemutatásáról fénykép benyújtása a támogatás felhasználásának nyilvánosság felé történő bemutatása érdekében

A fenti kötelezettségeket a záró kifizetési kérelem benyújtásáig kell teljesíteni.

Döntéshozatali időszakában végzett, monitoringot és értékelést segítő tevékenységek:

1. A döntéshozatali szakaszban a munkaszervezet tagjai belső adatbázisban rögzítik az egyes pályázók által vállalt értékeket a pályázati dokumentáció feldolgozásával, amely alapja lesz a rendszeres időközönként végzett monitoring és értékelési munkának.

Projektmegvalósítás szakaszában végzett monitoringot és értékelést segítő tevékenységek:

1. Rendszeres kapcsolattartás az ügyfelekkel, a projekttevékenységek megvalósításának segítése konzultációkkal, tájékoztató anyagokkal és fórumok szervezésével. Így a projektgazdák értesülnek minden olyan fontos információról, amely a vállalásaik teljesítéséhez szükségesek és felhívjuk a figyelmüket a monitoring adatszolgáltatási kötelezettségeik teljesítésére.
2. A projektek zárásakor a megvalósított projektösszefoglalók és fényképek bekérése a projektekről.
3. Az elektronikus IIER kliens segítségével a megvalósuló projektek előrehaladásának ellenőrzése, teljesített indikátorok és ténylegesen lekötött (kifizetett) támogatások összegének ellenőrzése.

A LEADER program megvalósítása során fél évente értékeljük a szakmai program előrehaladását, elemezzük az összegyűjtött adatok alapján a monitoring mutatók teljesítését. Az eredmények alapján szükség esetén javaslatot teszünk a HFS dokumentum módosítására.

Összességében a Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület a monitoring tevékenység végzése során elsősorban az Irányító Hatóság elvárásai szerint, az általa kidolgozott módszertan szerint jár el és az IH elvárás szerinti tartalommal végzi el az adatgyűjtést, az adatok kielemezését és Hatóságok felé történő adatszolgáltatást.

10.2 Az indikátorok megadása

A helyi fejlesztési stratégiában megfogalmazott céljaink teljesülésének mérésére mérhető, elérhető, reális, teljesíthető indikátorokat határoztunk meg a tervezett intézkedéseknek megfelelően.

A „Vidékfejlesztő Műhely” című saját projektünk esetében évente minimum 1 térségi műhelymunkát tervezünk 2024-2027 között, azaz a megvalósult rendezvények száma évente 1 lesz, és legalább 20-20 fő résztvevővel számolunk.

Az új munkahelyek száma indikátor esetében a teljes munkaidős egyenértéket figyelembe véve 1 fő vállalása reális, figyelembe véve a forráskeret nagyságát is. Ezt az indikátort a „Mikrovállalkozások és helyi termék előállítók fejlesztése” című felhíváson belül a nem helyi terméket előállító és nem kézműves tevékenységet végző mikrovállalkozások támogatását célzó 1. célterülethez rendeltük.

A fejlesztéssel érintett vállalkozások száma indikátor meghatározása egyrészt a „Mikrovállalkozások és helyi termék előállítók fejlesztése” és a „Turisztikai fejlesztések támogatása” című intézkedésnél a minimálisan támogatásban részesülők száma alapján került meghatározásra (8 db).

A fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma esetében a „Közösségi fejlesztések” című intézkedésben minimálisan elvárt támogatott projektek száma került feltüntetésre (5 db).

A fejlesztéssel érintett szervezetek száma esetében a „Közösségi fejlesztések” című intézkedésben minimálisan elvárt támogatott projektek száma került feltüntetésre (2 db) figyelembe véve a támogatást igénylő civil szervezeteket.

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Képzésben, tanácsadásban, ismeretcsereben résztvevők száma	R.1 ^{PR} A teljesítmény javítása ismeretek és innováció révén: A fenntartható gazdasági, társadalmi, környezeti, éghajlattal és az erőforrások hatékonyságával kapcsolatos teljesítmény javítása érdekében tanácsadásban részesülő, illetve képzésben, ismeretcsereben vagy az európai innovációs partnerség KAP által támogatott operatív csoportjaiban részt vevő személyek száma	személyek száma	---	20	40	60	80	80	80
Termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási	R.10 ^{PR} Az ellátási lánc szervezettségének javítása: A KAP keretében támogatott termelői	gazdaságok száma	---	---	---	---	---	---	---

láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok száma	csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok aránya								
Kiepitett megújuló energiatermelő kapacitás	R.15 A mezőgazdaságból, erdészetből, valamint egyéb megújuló forrásokból származó megújuló energia: Támogatott beruházások a megújulóenergia-termelés kapacitásbővítésébe, a biomassza-alapú energiák termelését is beleértve (kW)	kilowatt	---	---	---	---	---	---	---
	Napelemes fejlesztések		---	---	---	---	---	---	---
	Biomassza		---	---	---	---	---	---	---
	Egyéb		---	---	---	---	---	---	---
Új munkahelyek száma	R.37 Növekedés és munkahelyteremtés a vidéki térségekben: KAP-projektek keretében támogatott új munkahelyek (önfoglalkoztatás is, de a projekt kiépítéséhez szükséges munka nem)	teljes munkaidős egyenérték	---	---	1	1	1	1	1
A KAP támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok száma	R.39 A vidéki gazdaság fejlesztése: A KAP keretében nyújtott támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok, köztük a biomassza alapú gazdaságok száma	gazdaságok száma	---	---	---	---	---	---	---
A támogatott „okos falu” stratégiák száma	R.40 A vidéki gazdaság okos átmenete: A támogatott „okos falu” stratégiák száma	„okos falu” stratégiák száma	---	---	---	---	---	---	---
A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához jobb hozzáféréssel	R.41 ^{PR} Összeköttetés teremtése Európa vidéki térségei között: A szolgáltatásokhoz és	fő	---	---	---	---	---	---	---

rendelkező vidéki lakosság száma	az infrastruktúrához a KAP- támogatásnak köszönhetően jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság aránya								
Rendezvényeken résztvevők száma + felzárkóztatási projektek érintettjeinek száma	R.42 A társadalmi befogadás előmozdítása: A társadalmi befogadást célzó, támogatásban részesülő projektekkel érintett személyek száma	fő	---	---	---	---	---	---	---
Beszerzett eszközök száma	A projekt keretében beszerzett eszközök száma	db	---	---	---	---	---	---	---
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	db	---	---	8	---	---	---	---
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	db	---	---	5	---	---	---	---
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	db	---	---	---	2	---	---	---
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósult rendezvények száma	db	---	1	1	1	1	---	---

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Közösségi fejlesztések	0	60	60,727942	0	0	120,727942	45,43
2.	Mikrovállalkozások és helyi termék előállítók fejlesztése	0	53	50	0	0	103	38,76
3.	Turisztikai fejlesztések	0	20	18	0	0	38	14,3
4.	Vidékfejlesztő műhely		1	1	1	1	4	1,51
	Összesen	0	134	129,727942	1	1	265,727942	100

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek	0	19,343	19,343	19,343	19,344282	77,373282
Animációs költségek	0	0,5	0,5	0,5	0,5	2
Egyéb tervezett bevételek	0	1,2	1,2	1,2	1,2	4,8
Összesen	0	21,043	21,043	21,043	21,044282	84,173282

1. számú melléklet: A HACS összetételének részletes bemutatása

A **Helyi Akciócsoport szervezete** az egyesületből és a működését segítő munkaszervezetből épül fel. A Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület az elnökségből és a tagságból áll, akiknek a munkáját a munkaszervezet segíti.

A LEADER program tervezését és megvalósítását a tervezői csoport és a Helyi Bíráló Bizottság támogatja.

2023. szeptember 30-i adatok alapján a Lenti és Térsége Vidékfejlesztési Egyesület tagjainak száma 94, amelyből 42 szervezet a közszférát, 20 egyesület, alapítvány, közalapítvány a civil szférát, 22 egyéni vállalkozó, Bt. és Kft. a vállalkozói szférát képviseli és 10 fő természetes személy tagunk van.

Az Egyesületet 5 fős elnökség vezeti.

Az Egyesület elnöke Lenti Város Önkormányzatának a képviselője, Horváth László polgármester.

Az Egyesület alelnöke Horváthné Szabó Bernadett őstermelő, az elnökségi tagok közül a vállalkozói szférát képviseli a Best SAFETY Kft. és a „Németh-Fa” Kft., a civil szférát pedig a Honismereti Egyesület Lenti, akiknek a képviselői vesznek részt az elnökség munkájában.

Nevesített munkacsoportok az alapszabályban nincsenek.

Az Egyesület működésével kapcsolatos ügyintézésel összefüggő ügyviteli, adminisztratív feladatokat a Munkaszervezet látja el, amit az elnök irányít, a munkaszervezet vezető vezet. A munkaszervezet feladatait az Alapszabály 14.1.1. – 14.1.10. pontjai tartalmazzák. A főállású munkaszervezet vezető mellett jelenleg 1 fő 8 órás projektasszisztens és 1 fő 4 órás projektmenedzser végzi az ügyviteli és kérelemkezelési feladatokat.

Az egyesület pénzügyi gazdálkodásának ellenőrzését egy, az Elnökségtől független, 3 tagú Felügyelő Bizottság végzi, mely kizárólag a közgyűlésnek van alárendelve.

A **taggá válás szabályait** az Egyesület Alapszabálya tartalmazza, amely szerint az Egyesület tagjává olyan személy (természetes személy, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet) válhat, aki/amely nyilatkozik a belépési szándékról, elfogadja az Egyesület célját (céljait), az Alapszabály alapján az Egyesület tagjait terhelő kötelezettségek teljesítését vállalja. A belépési kérelem elfogadásáról a közgyűlés határoz.

Az **értékelés/kiválasztást folyamatát** a Helyi Bíráló Bizottság ügyrendje tartalmazza (*kialakítása folyamatban*), amelynek célja a támogatási döntések megalapozottságának biztosítása, az egységes, átlátható, hátrányos megkülönböztetésektől mentes, objektív döntési mechanizmus kialakítása és egy olyan keretszabályozás kialakítása, amely a HACS számára lehetőséget biztosít a helyi sajátosságok érvényesítésére, amelyek a HFS megvalósulását szolgálják.

Előzetes tervek szerint 7 tag és valamennyi szféra esetén 1-1 póttag választásával alakítjuk ki a HBB-t, amelynek tagságában egyik szféra sem rendelkezhet a szavazatok 49%-át meghaladó hányaddal, valamint a kiválasztási döntések során biztosítjuk, hogy a szavazatok több, mint 50%-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják. A tagok kiválasztásánál figyelembe vesszük, hogy a HBB-ben, mint döntéshozó testületben legalább egy nőnek és legalább egy fiatal, 41. év alatt személynek szerepelni kell.

A helyi felhívások pályáztatása folyamatos lesz, szakaszos értékeléssel. A munkaszervezet által elvégzett, kiválasztási szempontrendszer alapján összeállított értékelési és pontozási javaslat alapján a HBB tagjai támogató vagy elutasító döntési javaslatot tesznek.